



FACULTEIT VOOR PSYCHOLOGIE EN EDUCATIEWETENSCHAPPEN

Richting: Agogische Wetenschappen

Sporten in detentie: Een kwantitatief onderzoek naar de relevantie van sportparticipatie bij gedetineerden

Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van Master in de Agogische Wetenschappen door

Bruninx Birthe

Academiejaar 2013-2014

Promotor: Prof. dr. Liesbeth De Donder

Begeleider: dra. Dorien Brosens

Aantal woorden: 14.982





Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen

Academiejaar 2013/2014

Naam en voornaam: Birthe Bruninx

Rolnr.: 97232

KLIN
AO
ONKU
AGOG

Titel van de Masterproef: Sporten in Detentie: Een Kwantitatief Onderzoek naar de Relevantie van Sportparticipatie bij Gedetineerden

Promotor: Prof. dr. Liesbeth De Donder

Samenvatting: Een gevangenisopsluiting heeft heel wat invloed op gedetineerden. Ze ervaren onder andere emotionele en mentale beproevingen, een overvloed aan tijd en gevoelens van isolatie. Sport, een van de activiteiten binnen detentie, zorgt voor sociale integratie. Verder heeft sport nog andere voordelen voor gedetineerden: het is positief voor de functionele, geestelijke en sociale gezondheid, het vergemakkelijkt de coping met hun straf en het biedt een ontsnapping aan de beperkte tijd en ruimte die gedetineerden ervaren. Dit kwantitatief onderzoek onderzocht de relevantie van sportparticipatie voor gedetineerden in de gevangenis van Antwerpen. Dit gebeurde aan de hand van een gestructureerde vragenlijst. Er namen 486 respondenten deel aan het onderzoek (responsgraad=73.97%). Vervolgens gebeurde de verwerking en kwantitatieve analyse van de gegevens aan de hand IBM SPSS Statistics 22.

De resultaten van het onderzoek tonen aan dat sporters een significant lagere score halen op de sociale disfunctioneringsschaal en de schuld- en schaamteschaal dan niet-sporters, ook wanneer er naar socio-demografische en socio-economische kenmerken van sporters wordt gekeken. Voorts zijn er geen verschillen op de verslavingsschaal tussen sportboefenaars en niet-sportparticipanten. Ook praten sporters in gelijke mate over hun sociale problemen als niet-sporters. Er bestaat tevens geen verschil in het bekomen van informatie tussen sportparticipanten en niet-sporters. Uit de resultaten blijkt dat niet-sporters vaker over hun problemen willen praten dan sporters. De redenen waarom ze willen praten zijn niet verschillend tussen al dan niet sporters. Verder krijgen sporters in gelijke mate bezoek (van kinderen) als niet-sportbeoefenaars. Tenslotte toont dit onderzoek aan dat sporters actiever zijn in de gevangenis dan gedetineerden die niet aan sport doen. Zo doen ze bijvoorbeeld meer actieve activiteiten en werken ze meer in de gevangenis. Ook een verdeling naar socio-demografische en socio-economisch kenmerken van gedetineerden bewijst dit. Deze resultaten tonen dus aan dat het beleid vooral moet zorgen voor voldoende sportmogelijkheden in de gevangenis.

Dankwoord

Met het schrijven van dit dankwoord komt er een einde aan mijn opleiding tot agoge en mijn studententijd. Graag maak ik dan ook van deze ruimte gebruik om eens terug te kijken en enkele mensen te bedanken.

Deze masterproef schrijven kon ik niet alleen. In de eerste plaats wens ik mijn promotor, Prof. dr. Liesbeth De Donder, en begeleidster, dra. Dorien Brosens, te bedanken. Bedankt voor het beantwoorden van al mijn vragen, voor het aanreiken van nieuwe mogelijkheden, voor het geven van opbouwende feedback en voor jullie geduld tijdens dit proces.

De gedetineerden van de gevangenis van Antwerpen wil ik bedanken voor hun deelname aan het onderzoek. Ook bedankt aan de onderzoeksgroep en studenten die dit onderzoek realiseerden. Dankzij jullie heb ik de mogelijkheid gekregen om onderzoek over de gevangenis te kunnen voeren. Zonder jullie werk was deze thesis waarschijnlijk nooit tot stand gekomen.

Verder zijn er nog enkele individuele personen die ik wil bedanken. Ik richt graag een woordje van dank tot Judit. Merci voor al de leuke thesismomenten, de deugddoende pauzes, de gezamenlijke klaagmomenten, de interessante terugkoppelingen en vooral merci voor de steun. Florian wil ik graag bedanken voor de vele fijne kotmomenten, in fijne en in hectische tijden. Kaat & Sarah bedank ik voor hun vriendschap. Bij hen kon ik mijn (thesis)gedachten verzetten. Tine & mama bedank ik graag voor het nalezen en verbeteren van mijn thesis. Mama wens ik ook nog te bedanken om steeds klaar te staan in 'Hotel Mama'. Zonder haar was het combineren van mijn vele bezigheden met studeren niet gelukt.

Tenslotte wil ik ook nog alle agogen bedanken. Dankzij hen werden de afgelopen vier jaar onvergetelijk. Merci voor alle gezellige babbels, de toffe masterreis, de leuke lessen, het samen vloeken en vooral de fantastische agogiekfeesten. Nu zijn we echt helemaal klaar voor de wereld van morgen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	II
Dankwoord	III
Inhoudsopgave	IV
Lijst met tabellen	V
Inleiding	1
Deel 1: Literatuurstudie	2
1. Detentiecontext	2
2. Sportparticipatie in de gevangenis	4
2.1. Algemeenheden	4
2.2. Profiel	4
3. Sociale inclusie via sport	6
4. Relevantie van sportparticipatie	7
4.1. Fysieke voordelen	7
4.2. Mentale gezondheid	8
4.3. Sociale competenties	9
4.4. Coping met problemen	9
4.5. Tijdsbesteding	10
4.6. Kanttekening	10
5. Conclusie	11
6. Onderzoeksvragen en conceptueel model	12
Deel 2: Onderzoeksmethode	14
1. Dataverzamelmethode	14
2. Onderzoekseenheden	15
3. Meetinstrument	15
3.1. Afhankelijke variabelen	15
3.2. Onafhankelijke variabelen	17
4. Analysemethode	18
Deel 3: Resultaten	19
1. Verband sportparticipatie en gemoedstoestand	19
1.1. Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?	20
1.2. Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?	21
2. Verband sportparticipatie en sociale competenties	22
2.1. Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?	23
2.2. Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?	24
3. Verband sportparticipatie en coping met problemen	25
3.1. Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?	25
3.2. Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?	26
4. Verband sportparticipatie en bezoek	27
4.1. Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?	27

4.2. Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?	28
5. Verband sportparticipatie en tijdsbesteding	28
5.1. Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?	29
5.2. Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?	31
Deel 4: Discussie & Conclusie	33
1. Bespreking	33
1.1. Wat is het verband tussen sportparticipatie en gemoedstoestand?	33
1.2. Wat is het verband tussen sportparticipatie en sociale competenties?	33
1.3. Wat is het verband tussen sportparticipatie en coping met problemen?	34
1.4. Wat is het verband tussen sportparticipatie en bezoek?	34
1.5. Wat is het verband tussen sportparticipatie en tijdsbesteding?	35
2. Praktische en beleidsaanbevelingen	35
3. Beperkingen eigen onderzoek	35
4. Aanbevelingen verder onderzoek	36
5. Conclusie	36
Bibliografie	37
Bijlagen	42
Vragenlijst	42

Lijst met tabellen

Tabel 1: Sportparticipatie & Gemoedstoestand o.b.v. socio-demografische & socio-economische factoren.....	19
Tabel 2: Sportparticipatie & Sociale Problemen o.b.v. socio-demografische & socio-economische factoren.....	22
Tabel 3: Sportparticipatie & Informatiekanalen o.b.v. socio-demografische & socio-economische factoren.....	23
Tabel 4: Sportparticipatie & Coping met Problemen o.b.v. socio-demografische & socio-economische factoren.....	25
Tabel 5: Sportparticipatie & Bezoek o.b.v. socio-demografische & socio-economische factoren.....	27
Tabel 6: Sportparticipatie & Tijdsbesteding op cel o.b.v. socio-demografische & socio-economische factoren.....	28
Tabel 7: Sportparticipatie & Tijdsbesteding buiten cel o.b.v. socio-demografische & socio-economische factoren.....	29

Inleiding

De laatste jaren is er zowel in westerse landen (Pérez-Moreno et al., 2007) als over heel de wereld een globale toename van de gevangenispopulatie. Meer dan 10 miljoen mensen zitten in penitentiaire inrichtingen over de hele wereld (Walmsey, 2013), waarvan meer dan 600.000 in de Europese Unie (Europese Commissie, 2013) en 11.000 in België (Belgian Federal Government, 2013). Landen sluiten meer burgers op dan ooit tevoren. Zo is de geschatte gevangenisbevolking wereldwijd de laatste 15 jaar gestegen met 25 tot 30%; van 136 naar 144 gevangenen per 100.00 inwoners. Tegelijkertijd is de algemene wereldbevolking met meer dan 20% gestegen (Walmsey, 2013). Deze ontwikkeling zorgt voor een grote overbevolking in de gevangenissen, sterke stijging van de kosten en talloze gedetineerden wachtend op het einde van hun straf (Walmsley, 2007).

Het leven in de gevangenis is erg eentonig door onder andere de fysieke beperkingen. Gedetineerden hebben slechts enkele vierkante meters ter beschikking. Deze ruimte delen ze vaak met anderen en dit gedurende lange periodes uit hun leven (Digennaro, 2010; Verdot, Champely, Clément, & Massarelli, 2008). Onderzoek toont aan dat gedetineerden de tijd in de gevangenis als erg stressvol en frustrerend ervaren (Elger, 2009). Volgens Martos-García, Devís-Devís, & Sparkes (2009) is deelname aan sport en fysieke activiteiten één van de vele vormen van vrijetijdsbesteding. Het is voor veel gevangenen een manier om de tijd te doden en bezig te zijn.

Sport in detentie krijgt steeds meer aandacht. Zo heeft het 'Enlarged Partial Agreement on Sport' (EPAS) van de Raad van Europa 2014 uitgeroepen tot het jaar van 'sport in detentie'. Ze willen onder andere de aandacht vestigen op het nut van sport in detentie. Een andere doelstelling is wetenschappelijk onderzoek rond sport in de gevangenis promoten (Eu Sport Link, n.d.). Wetenschappelijk onderzoek over de relevantie van sportparticipatie in detentie is beperkt. Deze masterproef kan hieraan dan ook een bijdrage leveren en tracht in kaart te brengen wat de deelname aan sportactiviteiten met zich meebrengt voor gedetineerden. Volgens International Society of Sport Psychology (n.d.) zorgen fysieke activiteiten voor een betere psychologische en mentale gezondheid. Is dit inderdaad het geval? Klopt het dat sportparticipatie leidt tot een agressiedaling binnen de gevangenis zoals Martos-García et al. aangeven (2009)? Helpen sportactiviteiten, zoals Meek & Lewis (2013) aantonen, om sociale drempels weg te werken en leidt het tot verbeterde contacten onderling? Wat zijn de kansen en de mogelijkheden voor de gevangenis in dit verhaal?

In het eerste deel van deze masterproef wordt er dieper ingegaan op internationaal onderzoek rond sportparticipatie. Verder wordt in de literatuurstudie een theoretisch kader aangereikt en de relevantie van sportdeelname besproken. Deel 1 wordt afgesloten met het formuleren van een aantal onderzoeksvragen. Vervolgens wordt in het tweede deel van deze masterproef de gebruikte onderzoeksmethodologie uitgelegd. In deel 3 'Resultaten' volgt er, zoals de titel aangeeft, een toelichting van de onderzoeksresultaten. Tenslotte sluit deel 4 van deze masterproef af met de bespreking van de belangrijkste resultaten. Ook wordt er in dit laatste deel met een kritische blik teruggekeken naar het eigen onderzoek en worden er aanbevelingen voor verder onderzoek geformuleerd.

1. Detentiecontext

Een opsluiting in de gevangenis brengt heel wat gevolgen met zich mee. Een deel daarvan wordt hieronder toegelicht.

Een eerste gevolg van opsluiting is het hebben van een overvloed aan tijd. Martos-García et al. (2009) benadrukken dat het gevangenisleven gekenmerkt wordt door lange en aanhoudende periodes van inactiviteit. Hun onderzoek toont aan dat gedetineerden de enorme hoeveelheden 'vrije tijd' en het bijhorende gevoel van verveling, soms als een bijkomende straf ervaren. Het kunnen omgaan met tijd in de gevangenis is dan ook een nodig overlevingsaspect om elke dag, maand, jaar, zelfs decennium door te komen (Cohen en Taylor, 1978, in Martos-García et al., 2009). Het dagelijks leven in de gevangenis heeft echter niet op iedereen dezelfde invloed. Zo blijkt uit onderzoek van Cooper en Berwick (2001) dat dit op jongere gevangenen ernstigere gevolgen heeft dan op oudere gevangenen die een levenslange gevangenisstraf uitzitten.

Naast het hebben van een overvloed aan tijd, brengt een gevangenisopsluiting gevoelens van isolatie met zich mee. Volgens Adams (1992) is sociale isolatie een van de meest voorkomende problemen voor gevangenen tijdens de opsluiting. Hierbij hebben ze vooral problemen met het verlies van vrijheid, afgesloten zijn van de samenleving en het gebrek aan contact met familie en vrienden. Dit laatste kan wel deels opgevangen worden door het krijgen van bezoek in de gevangenis. Gedetineerden hechten veel belang aan nabestaanden. Gevangenisbezoeken kunnen dan ook van groot belang zijn voor gedetineerden. Tijdens de detentie is dit een steun en toeverlaat. Bezoek, en voornamelijk regelmatig bezoek, kan zorgen voor minder wangedrag in de gevangenis en biedt hoop op een betere toekomst (Cochran, 2012; Cochran & Mears, 2013; Siennick, Mears & Bales, 2013; Van Haegendoren, Lenaers, & Valgaeren, 2001). Toch blijft vrijheid het grootste verlangen van gedetineerden (Van Haegendoren et al., 2001). Door de isolatie en het gebrek aan activiteiten, waarbij ze weinig mentale prikkels beleven, ervaren gedetineerden een hoge mate van woede, frustratie, stress en angst. Ze hebben weinig te zeggen over hun bezigheden en moeten eten, werken, douchen en slapen wanneer dat wordt opgelegd (Buckaloo, Krug, & Nelson, 2009; Nurse, Woodcock, & Ormsby, 2003; Elger, 2009).

Als derde zorgen de leefomstandigheden van gevangenen voor heel wat aandoeningen. In gevangenissen vindt men dan ook een grote aantal stress-producerende stimuli en gebeurtenissen zoals opsluiting, overbevolking, verlies van identiteit, gebrek aan privacy, discipline, de 'gewone' overlast (zoals geluiden, geschreeuw),... (Maschi, Viola, Morgen, & Koskinen, 2013; Silverman & Vega, 1990; Verdot et al., 2008). De meest voorkomende geestelijke gezondheidsziekte bij gevangenen is depressie (Buckaloo et al., 2009). Gedetineerden ervaren hoge mate van mentale en emotionele beproevingen, waaronder stemmingswisselingen, stress en angst (Cashin, Potter, & Butler, 2008; Mills & Kroner, 2005; Verdot et al., 2008). Zo spelen persoonlijke factoren, omgevingsfactoren, specifieke gebeurtenissen, chronische levensspanningen, medische

aandoeningen en ziektes allemaal een rol in de ontwikkeling van stressvolle levensomstandigheden (Billings & Moos, 1982).

Zoals eerder al verteld wordt het leven in de gevangenis als zeer stressvol en frustrerend ervaren. Dit stimuleert een aantal gedetineerden om drugs, slaapmedicatie of kalmeringsmiddelen te gebruiken/misbruiken. Voor hen is dit een manier om rustig te blijven, (mentaal) te ontspannen, de lange uren van verveling tegen te gaan en voor sommige zelfs om te overleven (Elger, 2009; Nurse et al., 2003). Sport en lichaamsbeweging bieden een alternatief voor dit drugsgebruik (Sicilia en De Haro, 1995, in Martos-García et al., 2009). Deze mening wordt ook ondersteund door gedetineerden (Martos-García et al., 2009).

Naast mentale problemen ervaren veel gedetineerden tenslotte ook een slechte fysieke gezondheid en hebben ze een verhoogd risico op chronische aandoeningen (Pérez-Moreno et al., 2007).

Maar niet iedereen ziet de gevangenis als een strenge straf. Alhoewel het gevangenisleven voor sommige gedetineerden leidt tot zelfmoord, zijn er anderen die hier relatief weinig stress door ervaren (Cooper & Berwick, 2001). Uit onderzoek van Crank & Brezina (2013) blijkt dat sommige gedetineerden zich relatief eenvoudig kunnen aanpassen aan de dynamiek van het gevangenisleven door zich in te leven in de waarden van deze instelling. Ze zijn minder dan andere gedetineerden geneigd om een gevangenisstraf als een moeilijk en ernstig iets te zien en worden er minder door afgeschrikt. Volgens Van der Laan & Eichelsheim (2013) zijn gevoelens van veiligheid, autonomie, welbevinden, stress of wangedrag onder gedetineerden allemaal factoren die een rol spelen in de aanpassing aan het gevangenisleven.

Ondanks dat een gedetineerde beroofd wordt van zijn vrijheid, behoudt hij zijn basis-(grond)rechten. Hij blijft een deel van de samenleving en heeft nog steeds recht op integrale en kwaliteitsvolle maatschappelijke hulp- en dienstverlening. De Vlaamse Gemeenschap is verantwoordelijk voor het voorzien van een hulp- en dienstverleningsaanbod in elke gevangenis en moet dit ook bekendmaken bij de gedetineerden. Het recht op maatschappelijke hulp- en dienstverlening moet ook in de gevangenis vervuld worden omdat het tal van voordelen heeft, zoals ook blijkt uit de doelstellingen van het decreet betreffende de organisatie van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden. Deze zijn onder andere zorgen voor ontplooiingskansen, een menswaardig bestaan, maatschappelijk re-integratie en herstel en zorgen voor een verminderde kans op herval (Strategisch plan, 2000; Vlaamse overheid, 2013).

Deze hulp- en dienstverlening zorgt er voor dat gedetineerden zich zinvol kunnen bezighouden tijdens de overvloed aan tijd die ze ervaren in de gevangenis. Door deze activiteiten kunnen de gevangenen hun cel verlaten, waardoor hij of zij zich niet altijd opgesloten voelt. De dienstverlening doorbreekt de alledaagse sleur en de onmenselijkheid die gedetineerden ervaren (Van Haegendoren et al., 2001). Een van de activiteiten die georganiseerd wordt binnen de dienstverlening is sport. Hierover gaat het vervolg van deze literatuurstudie.

2. Sportparticipatie in de gevangenis

In het volgende onderdeel wordt er dieper ingegaan op sportactiviteiten binnen detentie. Hierbij wordt er ook een profiel opgesteld. Dit gaat echter over sportdeelname in de Vlaamse gevangenissen. Internationaal is er vooral onderzoek gebeurd naar het effect van sportparticipatie op gedetineerden, onderzoek naar het profiel van sporters schaars.

2.1. Algemeenheden

Binnen de gevangensmuren kan er een onderscheid gemaakt worden naar sportactiviteiten. Allereerst zijn er de georganiseerde sporten, zoals zumba (enkel voor vrouwen), fitness, voetbal, basketbal en badminton. Hierbij is er een begeleider die de sport in goede banen leidt. Deze vinden plaats in een zaal of op de gevangenskoer. Verder hebben gedetineerden af en toe de mogelijkheid om tijdens de wandeling aan sport te doen (door fit points (=fitnessstoestellen op de wandeling)). Ook zijn er een aantal gedetineerden die aan lichaamsbeweging doen op hun cel (Brosens, De Donder, & Verté, 2013; Van Haegendoren et al., 2001). De meest geliefde sporten bij gedetineerden in de gevangenis van Antwerpen zijn fitness en voetbal. Verder zijn ook conditietraining, fit points en volleybal populair. Zumba is de populairste sport bij vrouwen; 2/3^e zou deze sport graag doen in de gevangenis (Brosens et al., 2013).

De behoefte aan sport in de gevangenis is groot. De maand voorafgaand aan het onderzoek van Brosens et al. (2013) deed 40,5 procent van de gedetineerden van de gevangenis van Antwerpen aan sport (niet op cel). De gedetineerden geven gezondheid aan als belangrijkste reden voor deelname, gevolgd door zich afreageren, stress kwijt geraken en zich ontspannen. Het aanbod kan echter niet aan de vraag voldoen. Hiervoor zijn verschillende redenen. De belangrijkste zijn een tekort aan infrastructuur, middelen en personeel. Meer dan de helft van de gedetineerden zou graag vijf uur of meer sporten per week, terwijl dit recht slechts voor 12 procent van de gevangenen is weggelegd (Van Haegendoren et al., 2001).

2.2. Profiel

In wat volgt wordt er aan de hand van individuele kenmerken een profiel opgemaakt van sportparticipanten. Dit gebeurt op basis van de categorieën geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, verblijfsduur en huwelijkssituatie.

In België is er zowel buiten (Van Tuyckom & Scheerder, 2009) als binnen (Brosens et al., 2013) de gevangensmuren geen significant verschil tussen *geslacht* op vlak van sportbeoefening. In tegenstelling tot deze onderzoeken blijkt uit het onderzoek van Van Haegendoren et al. (2001) dat vrouwen iets minder aan sport deelnemen. Hierbij sluit aan dat hun vraag ook minder groot is. Zowel bij de mannen als bij de vrouwen is fitness de belangrijkste sportactiviteit. Hier neemt meer dan de helft van de gedetineerden aan deel.

Leeftijd speelt een belangrijke rol om een sportprofiel op te stellen. Zowel in als uit de gevangenis daalt de sportparticipatie in België bij een stijgende leeftijd. 80 procent van de 15- tot en met 24-jarige Europeanen neemt deel aan sport (Van Tuyckom & Scheerder, 2009). In de gevangenis van

Antwerpen neemt meer dan 50 procent van de jongvolwassenen tussen 18 en 25 jaar deel aan sport. Er is echter een daling van de participatie bij een stijging van de leeftijd, want van de 50-plussers neemt slechts 30 procent deel aan sportactiviteiten (Brosens et al., 2013).

Als derde kenmerk is er *opleidingsniveau*. Bijna 70 procent van de Belgen doet aan sport als ze tot na hun 21ste naar school zijn geweest. Hier tegenover sport van de personen die maar tot hun 15e op de schoolbanken hebben gezeten slechts 40 procent (Van Tuyckom & Scheerder, 2009). Binnen de Antwerpse gevangenis muren heeft de scholingsgraad geen invloed (Brosens et al., 2013).

Verder is er een lineair verband te vinden tussen de *verblijfsduur* in de Antwerpse gevangenis en de sportdeelname. Hoe langer een gedetineerde in de gevangenis verblijft, hoe vaker deze persoon deelneemt aan sportactiviteiten (Brosens et al., 2013).

Tenslotte blijkt ook de *huwelijksituatie* een invloed te hebben op de sportparticipatiegraad. Zowel in Europa als in België sporten alleenstaanden het meest, 75 procent, vervolgens gescheiden personen, waar bijna 65 procent sportparticipaat is. Weduwen en weduwnaars nemen het minst vaak deel aan sport, met slechts 40 procent (Van Tuyckom & Scheerder, 2009).

3. Sociale inclusie via sport

Sociale integratie wordt gebruikt om een aantal kwesties over sociale uitsluiting die universeel en in elke samenleving veelvuldig voorkomen samen te vatten; namelijk armoede, sociale onrechtvaardigheid en ongelijkheid. Er bestaan verschillende vormen van sociale uitsluiting, zoals het ontbreken van kennis, diensten, voorzieningen, keuzemogelijkheden, kansen en toegang tot macht. Door sport kan men sociaal actief zijn, vriendschappen uitbouwen, netwerken ontwikkelen en sociaal isolement verminderen. Sport lijkt dan ook een goede manier om de ontwikkeling van sociaal kapitaal te ondersteunen (Bailey, 2008). Bailey (2005) levert een theoretisch kader dat focust op de potentiële bijdrage van sport aan sociale inclusie en exclusie. Hij baseert zich hierbij ook op eerdere werken uit de literatuur van onder andere Donnelly (1996) en Freiler (2001). Tevens gebruikte De Rode Antraciet dit theoretisch kader in hun onderzoek naar sport in de gevangenis (De Rode Antraciet vzw, 2013). Er worden vier dimensies van sociale inclusie/exclusie onderscheiden (zie figuur 1) waardoor sport een bijdrage kan leveren aan het proces van integratie.



Figuur 1: 4 dimensies van sociale inclusie (Bailey, 2008)

Ten eerste is er een *functionele* dimensie van sociale inclusie. Sociale integratie zorgt voor een verbetering van kennis, vaardigheden en inzichten, en helpt om waardevolle (sociale) capaciteiten en competenties te ontwikkelen (Bailey, 2005). Dankzij sport kunnen inter- en intrapersoonlijke vaardigheden worden verworven (Bailey, 2006). Hierdoor werden heel wat programma's uitgewerkt die gericht zijn op het gebruik van verschillende vormen van fysieke activiteiten waarbij deelnemers belangrijke vaardigheden en capaciteiten kunnen ontwikkelen (De Rode Antraciet vzw, 2013; Prisoners on the move, n.d.).

Vervolgens bestaat er een *relationele* dimensie van sociale integratie. Sociale integratie zorgt voor een gevoel van sociale acceptatie en verbondenheid met een team, club, gemeenschap, ... (Bailey, 2005; Ennis, 1999). Dit kan bijvoorbeeld door een voetbalsupporter die zich identificeert met welbepaalde clubkleuren, een clublied, ... waardoor er meer zelfvertrouwen wordt verkregen (De Rode Antraciet vzw, 2013). Vele mensen spenderen heel wat tijd aan sport, hetzij als speler, als organisator of als toeschouwer (Bailey, 2008). Door sommige spelers wordt beweerd dat sport

families bij elkaar kan brengen en mensen, vaak van verschillende maatschappelijke achtergronden, stimuleert om samen te werken door een gedeelde interesse (Sport Canada, 2005 in Bailey, 2008). Volgens Bailey (2008) moet hier echter wel kritisch naar gekeken worden door een gebrek aan empirische gegevens.

Als derde bestaat sociale inclusie uit een *ruimtelijke* dimensie. Sociale integratie heeft betrekking op nabijheid en sluiting van sociale en economische afstanden. Verschillende sociale en economische achtergronden van individuen worden overbrugd door samen deel te nemen aan sport, een gedeelde interesse of passie (Bailey, 2005; Sport Canada, 2005 in Bailey, 2008). Doordat sport voornamelijk een lichamelijke en weinig verbale activiteit is kan het, gemakkelijker dan in andere domeinen van het maatschappelijke leven, helpen om taalkundige en culturele barrières weg te werken (Bailey, 2008; De Rode Antraciet vzw, 2013).

Tenslotte is er nog een *machtsdimensie* van sociale inclusie waarbij er een verandering in de locus of control is. Sport levert een bijdrage aan sociale integratie doordat individuen het gevoel hebben dat ze meer controle uitoefenen over hun leven en door 'gemeenschapskapitaal' op collectief niveau. Gemeenschapsvorming via sport ontstaat door de uitbreiding van sociale netwerken, verhoogde sociale cohesie en burgerlijke trots (Bailey, 2005; Bailey, 2008).

4. Relevantie van sportparticipatie

De medewerkers van Varoic Prison (Spanje) vinden sport en fysieke activiteit belangrijk omdat dit zorgt voor verbruik van energie en afleiding van problemen bij gedetineerden, waardoor ze rustiger en gehoorzamer worden. Het gaat hierbij vooral over het hier en nu, waarbij er niet wordt gekeken naar de lange termijn ontwikkeling van gevangenen, zoals herstel in de samenleving. Sport en lichamelijke activiteit lijken hierdoor een lagere status te hebben in vergelijking met andere activiteiten die worden aangeboden in de gevangenis. Activiteiten met een betere status zijn bijvoorbeeld alfabetiseringscursussen om de lees- en schrijfvaardigheden van gevangenen te verbeteren en beroepsmatige cursussen zoals tuinieren of een kapperscursus. Bij sportparticipatie gaat het echter over de daadwerkelijke deelname zelf in plaats van lange termijn voordelen (Martos-García et al., 2009). Hieronder wordt dieper ingegaan op de relevantie en voordelen van sportparticipatie voor gedetineerden op 5 vlakken; namelijk gezondheid, gemoedstoestand, sociale competenties, coping met problemen en tijdsbesteding.

4.1. Fysieke voordelen

Het uitoefenen van regelmatige lichaamsbeweging zorgt enerzijds voor heel wat voordelen voor de fysieke en functionele gezondheid (Mernitz & McDermott, 2004; Vaiciulis, Kavaliauskas, & Radisauskas, 2011; WHO, 2010) en anderzijds kan het helpen om de gezondheidstoestand (terug) te verbeteren (Cashin et al., 2008; Farrington et al., 2002). Sportparticipatie is het perfecte doktersvoorschrift om (chronische) ziektes te voorkomen (Mernitz & McDermott, 2004) en om risico's op niet- overdraagbare ziekten (WHO, 2010), overgewicht (WHO, 2010), diabetes (Butler & Milner, 2003; WHO, 2010) en bepaalde vormen van kanker, borstkanker (WHO, 2010) en darmkanker (Butler & Milner, 2003) bijvoorbeeld, te verminderen. Ook zorgt het voor

gewichtsverlies (WHO, 2010), sterkere spierspanning (WHO, 2010) en functie (Mernitz & McDermott, 2004), lagere bloeddruk (Spalding, Lyon, Steel & Hatfield, 2004; WHO, 2010) en lagere cardiovasculaire activiteit (Spalding et al., 2004; Taylor et al., 2004), waarbij er minder risico is op hart- en vaatziekten (Mernitz & McDermott, 2004; Spalding et al., 2004; WHO, 2010). Zelfs wanneer men pas op latere leeftijd begint met sporten, zorgt lichaamsbeweging voor een aanzienlijke wijziging in de risicofactoren voor ziekte en sterfte (Mernitz & McDermott, 2004).

Regelmatig sporten is ook bevorderlijk voor de hersenen (Cashin et al., 2008; WHO, 2010) en kan een belangrijke beschermende factor zijn voor de cognitieve achteruitgang en dementie bij ouderen (Laurin, Verreault, Lindsay, MacPherson & Rockwood, 2001).

Ondanks dat men voorzichtig moet zijn bij personen die voorheen niet aan lichaamsbeweging deden, vormt inactiviteit een veel groter gevaar dan de kans dat men blessures oploopt tijdens het sporten (Mernitz & McDermott, 2004).

4.2. Mentale gezondheid

Zoals eerder al vermeld is het verblijf in de gevangenis een stressvolle en negatieve ervaring voor heel wat gedetineerden. Dit kan onder bepaalde omstandigheden het ontstaan van depressieve periodes stimuleren. Ook kan een depressie of grote somberheid ontstaan uit een gebrek aan geloof in zichzelf of de toekomst, een tekort aan persoonlijke- en omgevingsbronnen, stressoren uit de omgeving, controle over de omgeving, de individuele aanpassing en de copingreacties bij bepaalde stressvolle gebeurtenissen (Billings & Moos, 1982; Lightsey & Christopher, 1997). Negatieve levensgebeurtenissen zorgen voor een verhoging van depressieve kenmerken. Zo blijkt dat personen die meer negatieve en minder positieve gebeurtenissen hebben meegemaakt meer kans hebben op depressieve symptomen dan mensen die zowel veel negatieve als veel positieve ervaringen hebben gehad (Dixon & Reid, 2000)

Het verminderen of voorkomen van een depressie kan door positief te kijken naar de toekomst, de wereld en zichzelf. Maar ook regelmatige lichaamsbeweging zorgt voor minder risico's op depressie blijkt uit onderzoek van de World Health Organisation (2010). Sportparticipatie biedt daarbij een verlichting van stress en angst voor gedetineerden en zorgt voor een verbetering van het welzijn en de levenskwaliteit van gedetineerden. Ook helpt beweging om meer zelfvertrouwen en zelfwaardering te krijgen (Buckaloo et al., 2009; Cashin et al., 2008; Farrington et al., 2002; Pérez-Morena et al., 2007; Vaiciulis et al., 2011). Volgens Cooper & Berwick (2001) leidt de onwil om deel te nemen aan sportactiviteiten, samen met onder andere gevoelens van schuld en een gebrek aan vrienden buiten de gevangenis, tot hogere niveaus van angst en psychologische ziektes. In het onderzoek van Cooper en Berwick (2001) werd er daarentegen wel geen invloed gevonden van sportparticipatie op depressie.

Een ander voordeel van sport zijn de psychosociale therapeutische effecten voor gevangenen. Door sportparticipatie heeft men de mogelijkheid om geestelijk gezond te blijven in een geestelijk ongezonde plek. Stress en emotionele conflicten in de gevangenis kunnen verminderen door meditatie, ademhalingsoefeningen en lichamelijke activiteit (Sabo, 2001). Lichaamsbeweging helpt

gedetineerden om zich te verlossen van spanningen en biedt mogelijkheden om op een gezonde en positieve manier om te gaan met spanningen wanneer er geen andere manieren zijn (Vaiculis et al., 2011). Volgens Cashin et al. (2008) is lichaamsbeweging alleen misschien niet voldoende om op grote schaal veranderingen in de gezondheidstoestand te realiseren, maar kan het toch gebruikt worden om psychologische aandoeningen in de gevangenisbevolking te verminderen.

4.3. Sociale competenties

Naast mentale en lichamelijke voordelen, heeft lichaamsbeweging ook een invloed op de sociale gezondheid van gevangenen. Sportparticipatie biedt de mogelijkheid om gevangenen te helpen bij het aanpakken van hun regeloverschrijdend gedrag, heeft een impact op individuele attitudes en manieren, biedt kansen om te werken aan beroepskwalificaties en kan mee zorgen voor doelbewuste besteding van vrije tijd na het gevangenisleven (HM Prison Service, 2009; Ministry of Justice, 2011, in Meek & Lewis, 2013).

Sportparticipatie wordt door gevangenen ervaren als een aanzet om competenties te ontwikkelen waarmee ze kunnen omgaan met situaties met personeel en andere gedetineerden, die voordien vooral negatieve reacties teweeg brachten. Volgens een gevangene brengt het je discipline bij, leert het hoe je je moet aanpassen en zorgt het voor een verandering in attitudes (Meek & Lewis, 2013). Gedetineerden gaven aan dat sportactiviteiten leidden tot verbeterde sociale interacties en contacten onderling. Ze gaven aan dat het hielp om sociale drempels weg te werken tussen verschillende kampen in de gevangenis. Dit ondersteunt de gedachte van sport als een manier om sociale verschillen weg te werken (Buckaloo et al., 2009; Joseph Rowntree Foundation, 2007; Kenyon & Rockwood, 2010; Townsend, Moore, & Mahoney, 2002, in Meek & Lewis, 2013). Ook personeel ervaarde gedragsmatige verbeteringen bij gedetineerden door de sportprogramma's. Voor een aantal gedetineerden helpt sportbeoefening ook om woede en frustratie weg te werken en om de woede uit hun lichaam en geest te krijgen voordat het uit de hand loopt (Sabo, 2001).

Maar niet elke fysieke activiteit wordt met evenveel gejuich onthaald. Zo zijn gevechtssporten in de gevangenis een discussiepunt. Volgens een aantal bewakers en begeleiders maakt 'martial arts' de gevangenis mogelijk een gevaarlijkere plaats om te werken. Dit omdat de vaardigheden die gevangenen tijdens de sessies aangeleerd krijgen op een later tijdstip eventueel misbruikt kunnen worden. Hiertegenover stelt een mannelijke gedetineerde dat het aanleren van 'martial arts' zorgt voor een agressiedaling, voor karakterverbetering (serieuzer, geconcentreerder) en de gevangenis veiliger maakt (Martos-García et al., 2009).

4.4. Coping met problemen

Uit onderzoek van Maschi et al. (2013) blijkt dat, zelfs wanneer er steeds weer traumatische en stressvolle levensgebeurtenissen zijn, copingmiddelen een belangrijke, positieve invloed hebben op het lichamelijk en geestelijk welzijn van een persoon. Het uitoefenen van sport biedt gedetineerden een tijdelijke en ruimtelijke opschorting van de opsluiting die ze ervaren, en dit voorziet hen van een noodzakelijke coping-strategie om hun straf te overleven. Deze opvatting wordt door zowel de gevangenen als het personeel van Varoic Prison (Spanje) gedeeld (Martos-García et al., 2009).

Uit het onderzoek van Cooper & Berwick (2001) blijkt dat gedetineerden die aangaven dat ze met niemand over hun problemen zouden praten significant lagere depressiescores hadden dan gevangenen die hun problemen aan vrienden of gevangenispersoneel zouden toevertrouwen. De auteurs concluderen dat gevangenen die er voor kozen om niet te praten over hun problemen personen waren die vonden dat ze weinig problemen hadden, terwijl gedetineerden die wel praatten over hun problemen zich achteraf nog steeds depressief en angstig voelden.

4.5. Tijdsbesteding

Zoals al eerder aangetoond bieden sport en lichamelijke activiteit even een ontsnapping aan beperkte tijd en ruimte. Voor veel gevangenen in Varoic Prison (Spanje) is participatie in sport en fysieke activiteit een manier om tijd te vullen, bezig te zijn en de tijd te verdrijven met anderen die ook op zoek waren naar vergelijkbare uitkomsten (Martos-García et al., 2009). Ook uit onderzoek van Sabo (2001) blijkt dat voor sommige, vooral jonge mannen, sportparticipatie niet meer dan een vluchtige tijdverdrijf is, een eenvoudige vorm van fysiek spel, om iets te doen te hebben en om het einde van de dag te halen. Martos-García et al. (2009) tonen aan dat ook begeleiders in de gevangenis de opvatting ondersteunen dat het uitoefenen van sport en de betrokkenheid bij lichamelijke activiteit een manier is om om te gaan met de overmaat van 'vrije' tijd die gedetineerden hebben.

4.6. Kanttekening

Een kanttekening bij alle voordelen van sporten in de gevangenis is dat er heel wat factoren van invloed zijn om deze effecten te bereiken. Zo zijn er een aantal individuele variabelen, zoals leeftijd, opleiding, algemene gezondheid en relatie met personeel, van belang bij de emotionele verbeteringen van gevangenen. Ook de duur en frequentie van de sportactiviteiten heeft belang om verbeteringen en voordelen waar te nemen (Buckaloo et al., 2009; Cashin et al., 2008). Een andere factor is de mate van ervaren stress, dit is namelijk niet bij iedere gedetineerde hetzelfde. Seksuele delinquenten bijvoorbeeld, ervaren meer stress door pesterijen en geweld omdat de aard van hun overtreding negatief wordt ervaren door andere gevangenen (Verdot et al., 2008).

5. Conclusie

Uit deze literatuurstudie blijkt dus dat een gevangenisopsluiting heel wat gevolgen met zich meebrengt voor gedetineerden. Waaronder het hebben van een overvloed aan tijd (Martos-García et al., 2009), het hebben van gevoelens van isolatie (o.a. Buckaloo et al., 2009) (waarbij gevangenisbezoeken van groot belang kunnen zijn (o.a. Cochran, 2012)), het ervaren van veel emotionele en mentale beproevingen door de leefomstandigheden (o.a. Cashin et al., 2008) en verhoogd risico op chronische aandoeningen (Pérez-Moreno et al., 2007). Maar niet elke gedetineerde ervaart dezelfde moeilijkheden om zich aan te passen aan de dynamiek van het gevangenisleven (Crank & Brezina, 2013).

Een van de activiteiten die georganiseerd wordt binnen de hulp- en dienstverlening in de gevangenis is sport. Binnen de gevangenis muren is er een onderscheid mogelijk naar georganiseerde sportactiviteiten, niet georganiseerde sporten en lichaamsbeweging op cel (Brosens et al., 2013; Van Haegendoren et al., 2001). De behoefte aan sport in de gevangenis is groot (Brosens et al., 2013).

Door sport kan men sociaal actief zijn, vriendschappen uitbouwen, netwerken ontwikkelen en sociaal isolement verminderen. Sport lijkt dan ook een goede manier om de ontwikkeling van sociaal kapitaal te ondersteunen (Bailey, 2008). Bailey (2005) levert een theoretisch kader dat focust op de potentiële bijdrage van sport aan sociale inclusie en exclusie. Hij onderscheidt vier dimensies van social inclusie/exclusie:

1. Functionele dimensie
2. Relationale dimensie
3. Ruimtelijke dimensie
4. Machtsdimensie

Buiten de bijdrage van sport aan sociale integratie werden de relevantie en voordelen van sportparticipatie voor gedetineerden ook op 5 andere vlakken onderzocht: gezondheid, gemoedstoestand, sociale competenties, coping met problemen en tijdsbesteding. Het uitoefenen van regelmatige lichaamsbeweging zorgt enerzijds voor heel wat voordelen voor de fysieke en functionele *gezondheid* en anderzijds kan het helpen om de gezondheidstoestand (terug) te verbeteren (o.a. Cashin et al., 2008; Vaiciulis et al., 2011). Uit onderzoek van World Health Organisation (2010) blijkt dat regelmatige lichaamsbeweging ten tweede voor minder risico's op depressie zorgt. Door sportparticipatie heeft men de mogelijkheid om *geestelijk* gezond te blijven in een geestelijk ongezonde plaats (Sabo, 2001). Naast mentale en lichamelijke voordelen, heeft lichaamsbeweging ook een invloed op de *sociale* gezondheid van gevangenen. Sportparticipatie heeft een impact op individuele attitudes, kan mee zorgen voor doelbewuste besteding van vrije tijd na het gevangenisleven,... (HM Prison Service, 2009; Ministry of Justice, 2011, in Meek & Lewis, 2013). Gevangenen ervaren sportparticipatie als een aanzet om competenties te ontwikkelen waarmee ze kunnen omgaan met situaties met personeel en andere gedetineerden, die voordien vooral negatieve reacties teweeg brachten (Meek & Lewis, 2013). Vervolgens biedt het uitoefenen van sport gedetineerden een tijdelijke onderbreking van de opsluiting die ze

ervaren, en dit voorziet hen van een noodzakelijke *coping*-strategie om hun straf te overleven (Martos-García et al., 2009). Tot slot werd er al eerder aangetoond dat sport en lichamelijke activiteit even een ontsnapping aan beperkte *tijd* en ruimte biedt. Het is een manier om tijd te vullen en bezig te zijn (Martos-García et al., 2009).

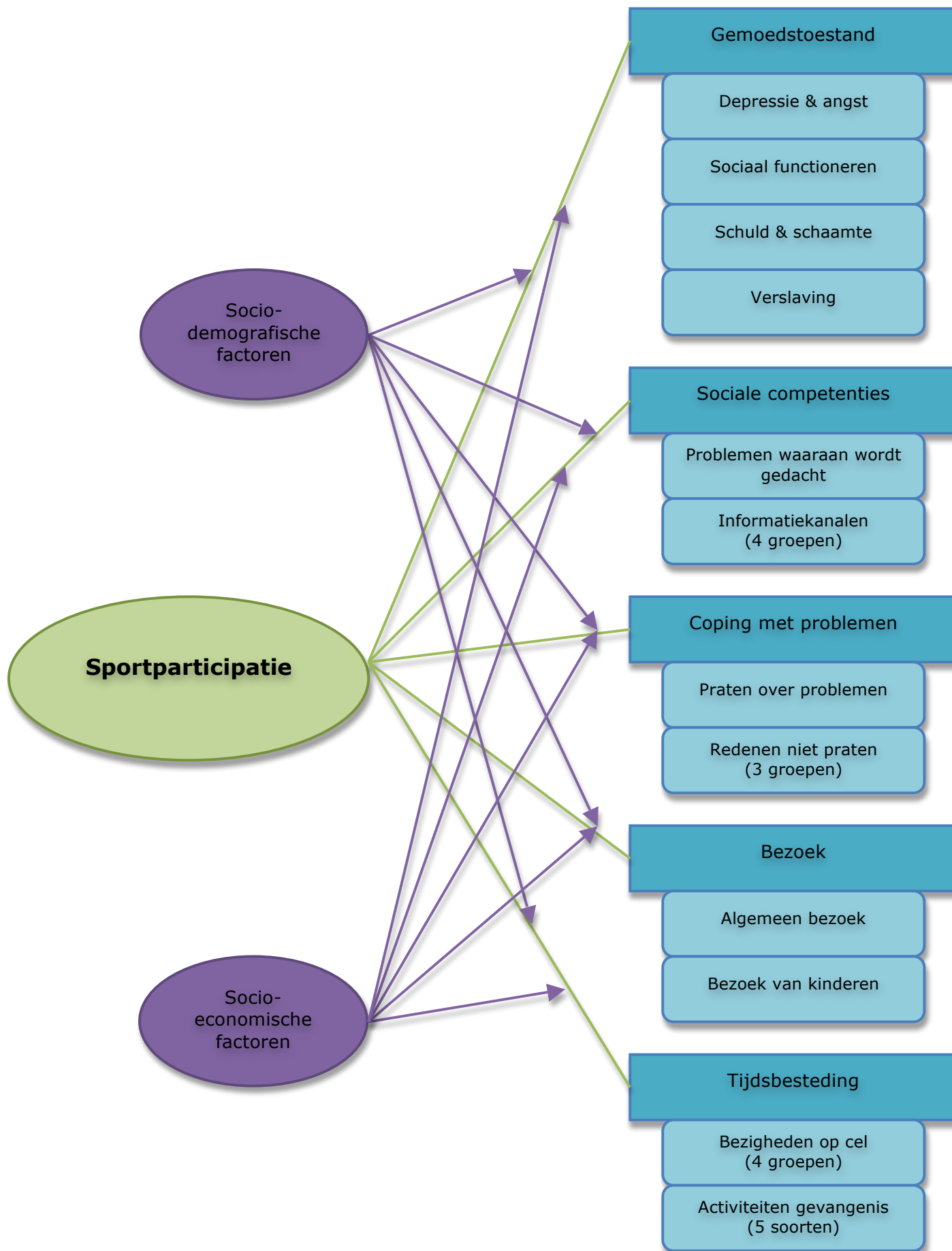
Tenslotte moet er wel met een kritische blik gekeken worden naar deze voordelen. Er zijn namelijk heel wat factoren van invloed om deze effecten te bereiken. Zo zijn er een aantal individuele variabelen, zoals leeftijd, opleiding, algemene gezondheid en relatie met personeel, van belang bij de emotionele verbeteringen van gevangenen. Ook de duur en frequentie van de sportactiviteiten heeft belang om verbeteringen en voordelen waar te nemen (Buckaloo et al., 2009; Cashin et al., 2008). Een andere factor is de mate van ervaren stress (Verdot et al., 2008).

6. Onderzoeksvragen en conceptueel model

Wanneer er nu specifiek gekeken wordt naar de gevangenis van Antwerpen komen deze (positieve) resultaten van sportparticipatie dan ook aan het licht? Ondanks dat er veel onderzoek gebeurde over het leven in de gevangenis en het effect van lichaamsbeweging, zijn er weinig vergelijkende studies tussen wel en niet sportparticipanten. Wat is het verschil tussen hen? Ook werden er geen artikels gevonden over het verband tussen sportparticipatie en bezoek. Is er geen verband of is er hier gewoon nog maar weinig onderzoek naar verricht? Ondanks dat bezoek niet voorkomt in de literatuurstudie zal dit toch mee opgenomen worden in dit onderzoek. De volgende onderzoeksvragen zullen dan ook in deze masterproef onderzocht worden:

- Wat is het verband tussen sportparticipatie en gemoedstoestand?
 - Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?
 - Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?
- Wat is het verband tussen sportparticipatie en sociale competenties?
 - Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?
 - Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?
- Wat is het verband tussen sportparticipatie en coping met problemen?
 - Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?
 - Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?
- Wat is het verband tussen sportparticipatie en bezoek?
 - Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?
 - Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?
- Wat is het verband tussen sportparticipatie en tijdsbesteding?
 - Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?
 - Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?

Het conceptueel model (zie figuur 2) ziet er als volgt uit:



Figuur 2: Conceptueel model

Deel 2: Onderzoeksmethode

Dit onderdeel bespreekt de gebruikte onderzoeksmethodologie voor deze masterproef. Er volgt een toelichting van de manier waarop de gegevens werden verzameld, wie de populatie was van het onderzoek, wat het meetinstrument was en tenslotte de analysemethode van de data.

1. Dataverzamelingmethode

De gegevens waar in deze masterproef gebruik van gemaakt worden, werden reeds verzameld door prof. dr. Liesbeth De Donder en dra. Dorien Brosens in 2012 in het kader van een grootschalig onderzoek verwezenlijkt in de gevangenis van Antwerpen. Het doel van deze studie was de behoeften in kaart te brengen met betrekking tot participatie aan activiteiten in de gevangenis. Deze participatie vond plaats op zes domeinen, nl. sport, onderwijs, werk, welzijn, gezondheid en cultuur.

De gegevens werden verzameld door middel van een gestructureerde enquête. Deze schriftelijke vragenlijst werd afgenomen in oktober 2012. Dit gebeurde voor de mannelijke gevangenen tijdens het weekend van 6 en 7 oktober. Dit moment werd zorgvuldig gekozen aangezien er dan niemand naar het gerechtsgebouw moest en er minder bezoeken of activiteiten waren. Hierdoor waren minder bewegingen en dus minder risico. De vragenlijsten werden afgenomen in verschillende klaslokalen. Er waren een 30-tal medewerkers aanwezig die hielpen bij de afname van de vragenlijst, die in dertien talen beschikbaar was. Op dinsdag 9 oktober werd de vragenlijst in de vrouwenafdeling afgenomen. Hierbij waren 5 medewerkers aanwezig die de nodige hulp boden. Tenslotte vond op donderdag 18 oktober de afname van de vragenlijst plaats voor de mannelijke geïnterneerden. Drie medewerkers en nog een aantal personen van de zorgelijke zorgden voor de nodige ondersteuning om de afname vlot te laten verlopen.

De gevangenen werden persoonlijk aangesproken op cel om deel te nemen aan het onderzoek. Dit gebeurde door een hulp- of dienstverlener die hierbij meer uitleg gaf over de opzet en het doel van het onderzoek. De vragenlijst zelf werd afgenomen in klaslokalen. Hierbij was er telkens een onderzoeker en een hulp- of dienstverlener aanwezig ter ondersteuning. Gedetineerden konden er ook voor kiezen om de enquête op hun cel in te vullen. Slechts 5 gedetineerden kozen voor deze optie.

2. Onderzoekseenheden

De onderzoekseenheden van deze studie waren mannelijke en vrouwelijke gedetineerden en geïnterneerden van de gevangenis van Antwerpen. Van de 739 bewoners van de gevangenis in Antwerpen namen er 507 personen deel aan het onderzoek. Dit is een responsgraad van 73.37% (berekend op de gedetineerden die zich in de mogelijkheid bevonden om deel te nemen aan het onderzoek). Een aantal gedetineerden en geïnterneerden waren niet in staat om deel te nemen aan het onderzoek omwille van veiligheidsredenen, mentale toestand, verblijf in een isoleercel of ziekenhuis en statuut van halve vrijheid. De mannelijke geïnterneerden die de vragenlijst invulden, dit waren er 21, zullen niet worden meegenomen in dit onderzoek omwille van hun specifieke situatie. Van de 486 respondenten die worden opgenomen in het onderzoek (73.97%) zijn er 432 mannelijke gedetineerden (88.89%) en 54 vrouwelijke gevangenen (zowel gedetineerd als geïnterneerd) (11.11%).

3. Meetinstrument

Vooraleer men de vragenlijst opstelde werden er een aantal fasen doorlopen. Allereerst werd er een literatuurstudie uitgevoerd. Vervolgens volgde in oktober en november 2011 de afname van een aantal focusgroepgesprekken. Deze vonden plaats om inzicht te krijgen in de motieven en barrières die gedetineerden ervaren met betrekking tot participatie. Er werden 13 focusgroepen georganiseerd voor gedetineerden, geïnterneerden, vertegenwoordigers uit de zes domeinen verantwoordelijk voor de Vlaamse hulp- en dienstverlening, bewakingspersoneel en geestelijke verzorgers.

Aan de hand van de literatuurstudie en het kwalitatief vooronderzoek werd er een vragenlijst ontwikkeld. De vragenlijst bevatte 64 vragen (33 pagina's) waarin er op verschillende thema's werd ingegaan. Deze waren: (1) socio-demografische en socio-economische kenmerken, (2) sport, (3) onderwijs, (4) arbeid, (5) welzijn, (6) bibliotheek, (7) cultuur, (8) geestelijke gezondheid, (9) varia. Hierbij werd er gepeild naar de noden en behoeften van gevangenen, naar motieven en barrières tot participatie, de gemoedstoestand van de deelnemers, ... De vragen die van toepassing zijn op deze masterproef en de verschillende antwoordmogelijkheden/items die hieronder worden aangehaald kan u terugvinden in bijlage 1.

3.1. Afhankelijke variabelen

In deze masterproef werd de relevantie van sportparticipatie nagegaan m.b.t. de gemoedstoestand, sociale competenties, coping met problemen, het krijgen van bezoek en tijdsbesteding.

De *gemoedstoestand* werd gemeten aan de hand van de General Health Questionnaire (GHQ-12). In de vragenlijst staat een vraag met 17 items. De eerste 12 items komen uit de GHQ, de overige 5 items zijn toegevoegd op basis van voorgaand kwalitatief onderzoek. Door middel van een factoranalyse werden 4 schalen bekomen: (1) items 1 tot 6: angst en depressie ($\alpha=.855$), (2) items 7 tot 12: sociaal functioneren ($\alpha=.747$), (3) items 13 en 14: schuld en schaamte ($\alpha=.832$),

(4) items 15 tot 17: verslaving ($\alpha=.670$). Schaal 1 en 2 zijn normaal verdeeld, schaal 3 en 4 niet. Hierdoor werd er gebruik gemaakt van 2 verschillende statistische testen. Op de eerste twee schalen werd een t-test uitgevoerd, op de laatste 2 schalen een Mann-Whitney U-test. Voor elke schaal geldt dat hoe hoger de score op de schaal, hoe meer de schaal van toepassing is.

Om *sociale competenties* te meten, werd gebruik gemaakt van verschillende vragen. Enerzijds werden twee items van vraag 35 opgenomen (Aan welke problemen denk je het vaakst?). De items die betrekking hebben op sociale competenties, waren 'ik heb geen contact met mijn familie' en 'niemand geeft om mij'. Op deze manier werd het eenzaam voelen van gedetineerden onderzocht. Anderzijds werd gebruik gemaakt van vraag 63 (op welke manier gedetineerden op de hoogte zijn van activiteiten die georganiseerd worden in de gevangenis). De antwoordmogelijkheden werden onderverdeeld in 5 groepen, namelijk: (1) Via mondelinge informele contacten (item 7 en 12), (2) via mondelinge professionele contacten (item 8, 9, 11 en 14-19), (3) via geschreven materiaal (item 2, 4, 5 en 10), (4) via audiovisueel materiaal (item 3 en 6) en (5) via de gedetineerde zelf (item 1 en 13).

Voor de variabele *coping met problemen* was vraag 36 'Wil je met iemand praten over dit probleem?' van belang. Indien hier negatief op geantwoord werd, konden gedetineerden aangeven waarom ze hier met niemand over wilden praten (vraag 38 in de vragenlijst). Ook deze items werden onderzocht en onderverdeeld in 3 groepen: (1) Microredenen van niet praten (item 1, 3, 7 en 9), (2) mesoredenen van niet praten (item 4) en (3) exoredenen van niet praten (item 2, 5, 6 en 8).

Door de antwoorden te analyseren op de vragen 'Hoe vaak krijg je bezoek in de gevangenis?' en 'Hoe vaak komen je kinderen op bezoek?' werd het *bezoek* van gedetineerden onderzocht. Dit waren respectievelijk vraag 10 en 42 in de vragenlijst. Voor beide vragen waren er verschillende antwoordmogelijkheden beschikbaar. Voor vraag 10 waren dit: 1 keer of meer per week, 1 keer of meer per maand, enkele keren per jaar en nooit. Deze werden gehercodeerd naar (1) nooit, (2) enkele keren per jaar, (3) 1 keer of meer per maand en (4) 1 keer of meer per week. Bij de andere vraag hadden de geënquêteerden de keuze uit nooit, nu nog niet maar in de toekomst waarschijnlijk wel, 1 keer per maand, 2 keer per maand of 3 keer per maand. Deze antwoorden werden gehercodeerd naar (1) nooit en nu nog niet maar in de toekomst wel, (2) 1 keer per maand, (3) 2 keer per maand en (4) 3 keer per maand.

Tijdsbesteding, tenslotte, werd afgeleid aan de hand van de bezigheden op de cel (vraag 57) en buiten de cel. De activiteiten buiten de cel hadden betrekking op volgende vragen: les volgen in de gevangenis (vraag 19 – gerecodeerd naar ja (nu of vroeger)/nee), contact met de VDAB (vraag 30 – gerecodeerd naar ja/nee), bibliotheekbezoek (vraag 44 – gerecodeerd naar iets uitlenen/niets uitlenen), cursus volgen van de rode antraciet (vraag 49 – gerecodeerd naar ja/nee) en werken in de gevangenis (vraag 58 – ja/nee). De antwoorden over de bezigheden op cel werden gehercodeerd in vier klassen, nl. (1) passieve (item 1,2, 4 en 10), (2) toekomstgerichte (item 3, 7 en 13), (3) sociale (item 6 en 9) en tenslotte (4) actieve (5, 8, 11 en 12) bezigheden.

3.2. Onafhankelijke variabelen

Een eerste onafhankelijke variabele was *sportparticipatie*. Of iemand al dan niet deelnam aan sport kon letterlijk worden afgeleid van vraag 11 'Heb je de afgelopen maand aan sport gedaan?'.

Andere onafhankelijke variabelen waren van socio-demografische aard; namelijk leeftijd (vraag 1), nationaliteit (vraag 2), het hebben van een partner (vraag 6) en het hebben van kinderen (vraag 7). Ook waren er een aantal socio-economische variabelen, zoals arbeidsstatuut voor detentie (vraag 5) en schoolloopbaan (vraag 4).

Informatie in verband met de *leeftijd* kon men enkel afleiden aan de hand van de geboortedatum. Hierdoor werd vraag 1 gehercodeerd naar leeftijd. Vervolgens werden deze gegevens gehercodeerd naar verschillende leeftijdsklassen; nl. ≤ 25 , 26-45 en 45+.

Er zijn tal van *nationaliteiten* binnen de onderzochte populatie. Ook hier vond er een hercodering plaats, er werd een onderscheid gemaakt tussen Belgen en niet Belgen.

Om te achterhalen of de gedetineerde een *partner* had werd volgende vraag gesteld: "Heb je een partner?". Er waren twee antwoordmogelijkheden; ja en nee.

Het hebben van *kinderen* werd onderzocht aan de hand van de vraag "Heb je kinderen?". Hierbij hadden de geënquêteerden de mogelijkheid om te kiezen (1) Ja, een kind of kinderen tot en met 17 jaar, (2) Ja, een kind of kinderen van 18 jaar of ouder, (3) Ja, kinderen jonger en ouder dan 18 jaar, (4) Neen. Er werd hierbij een hercodering gemaakt naar het hebben van kinderen en geen kinderen.

Er zijn verschillende antwoordmogelijkheden bij de vraag over het *arbeidsstatuut*. Deze werden daarom gehercodeerd in 3 klassen: werkend, thuis blijven en zwartwerker.

Informatie over de *schoolloopbaan*, tenslotte, werd bekomen aan de hand van de vraag 'Hoe veel jaar ben je naar school geweest? Reken het aantal jaren zonder kleuterschool?' Dit was een invulvraag waarbij ze een cijfer konden noteren. Deze data werd gerecodeerd in 4 klassen, nl. 0-4 jaar, 5-9 jaar, 10-14 jaar en 15 jaar of meer.

4. Analysemethode

De kwantitatieve analyse van de gegevens gebeurde aan de hand IBM SPSS Statistics 22. Om een antwoord te krijgen op de vijf onderzoeksvragen werden er verschillende testen uitgevoerd. Er werd gebruik gemaakt van Chi-kwadraattoetsen, Mann-Whitney-testen en T-testen om verbanden te achterhalen tussen de afhankelijke en onafhankelijke variabelen.

Een *Chi-kwadraattoets* wordt gebruikt om te kijken of er een significant verband bestaat tussen twee of meer variabelen die nominaal meetbaar zijn. Er wordt hierbij een vergelijking gemaakt tussen geobserveerde en verwachte frequenties. Wanneer de significantiewaarde 'p' groter is dan .05 wordt de nulhypothese, die stelt dat er geen significant verschil is tussen de groepen, aanvaard. Als de p-waarde kleiner is dan .05 wordt de nulhypothese verworpen en kan er gesproken worden van een significant verschil tussen de verschillende categorieën. Bij een Chi-kwadraattoets moeten minstens 20% van de cellen een verwachte frequentie van 5 of meer hebben. Wanneer de verwachte frequentie lager dan 5 wordt geobserveerd, wordt gebruik gemaakt van de Fisher's exact test (Baarda & de Goede, 2006; Baarda, de Goede, & van Dijkum, 2011; Verté, De Witte, & De Donder, n.d.).

Door middel van de *Mann-Whitney U-toets* kijkt men of het verschil tussen twee niet-gekoppelde steekproeven, die gemeten worden op een ordinale variabele, op toeval berust. Hierbij gaat men na of het verschil in rangscore significant is. Net zoals bij de Chi-kwadraattoets geldt dat wanneer de p-waarde kleiner is dan .05 de nulhypothese verworpen wordt en de variabelen dus significant verschillend zijn (Baarda et al., 2011; Verté et al., n.d.).

T-testen zijn van toepassing om gemiddelden te analyseren tussen twee onafhankelijke variabelen, gemeten op nominaal niveau, op een afhankelijke variabele, te vinden op interval- of rationiveau. Wanneer de nulhypothese wordt verworpen, en p dus $<.05$, zijn de variabelen significant verschillend. Buiten significante verschillen, wanneer de p-waarde kleiner is dan .05, zijn er ook nog tendensen tot verschillen. Voor elke test geldt dat wanneer p groter is dan .05 en kleiner dan .10 er een tendens tot verschil tussen de groepen is (Baarda et al., 2011; Verté et al., n.d.).

Deel 3: Resultaten

In het komende deel worden de resultaten van dit onderzoek besproken. Dit gebeurt aan de hand van de opgestelde onderzoeksvragen. Er wordt dieper ingegaan op het verband tussen sportparticipatie en 5 onderwerpen; nl. gemoedstoestand, sociale competenties, coping met problemen, bezoek en tenslotte tijdsbesteding. Bij elk onderdeel wordt ook gekeken naar socio-demografische en socio-economische factoren die hierop van invloed kunnen zijn. Voor de visualisatie van de resultaten wordt er gebruik gemaakt van tabellen.

1. Verband sportparticipatie en gemoedstoestand

Tabel 1: Sportparticipatie & Gemoedstoestand o.b.v. socio-demografische & -economische factoren

	Angst & depressie		Sociaal disfunctioneren		Schuld & schaamte		Verslaving	
	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport
Algemeen	1.89	2.00	2.67*	2.89*	138.00*	158.62*	147.72	147.34
Leeftijd								
< 26	2.02	2.05	2.80	2.91	47.63	50.58	51.04	49.89
26-45	1.77	1.96	2.63*	2.88*	72.43	83.83	75.35	74.77
45+	1.82	2.01	2.35*	2.91*	16.15 ^a	22.59 ^a	21.33 ^a	20.81 ^a
Nationaliteit								
Belg	2.01	1.97	2.76	2.83	73.01	71.42	75.13	67.68
Niet Belg	1.77*	2.06*	2.62*	2.93*	62.72*	82.33*	70.91	74.95
Partnerschap								
Partner	1.87	2.02	2.73 ^o	2.94 ^o	82.94*	99.23*	94.72	93.45
Geen partner	1.91	1.92	2.56 ^o	2.81 ^o	53.06	56.58	51.40	50.68
Kinderen								
Kinderen	1.82	2.01	2.58*	2.92*	61.85 ^o	75.46 ^o	73.15	69.70
Geen kinderen	1.98	1.99	2.78	2.83	68.79	73.72	67.66	71.09
Arbeidsstatuut								
Werkend	1.79 ^o	2.06 ^o	2.85	2.90	46.13	52.97	52.73	48.67
Thuis	1.97	1.89	2.55*	2.83*	72.32	76.66	71.03	75.04
Zwartwerk	1.91	2.19	2.70*	3.31*	15.11 ^a	19.57 ^a	18.68 ^a	15.82 ^a
Schoolloopbaan								
0-4	2.21	2.27	2.80	3.27	7.50 ^a	8.95 ^a	11.40 ^a	8.00 ^a
5-9	1.98	2.16	2.91	2.84	27.37	32.72	30.61	29.28
10-14	1.79 ^o	1.97 ^o	2.63*	2.88*	73.52*	91.02*	83.43	83.55
15 of meer	1.71	1.83	2.74	2.78	23.46 ^a	20.52 ^a	21.81 ^a	20.63 ^a

* significant verschil $p < 0.05$

^o = Tendens tot verschil: $0.05 < p \leq 0.10$

^a = Not corrected for ties

Uit tabel 1 kan worden afgeleid dat niet-sporters (N=152; M=2.89; SD=0.63) gemiddeld genomen significant hoger scoren (($t=-2.532$; $df=264$; $p=.012$) op schaal 2, sociaal disfunctioneren, dan sporters (N=114; M=2.67; SD=0.70). Ook hebben niet-sporters (N=174; gemiddelde rangordescor=158.62) gemiddeld een hogere score ($U=9375.000$; $z=2.069$; $p=.039$) op de schuld- en schaamteschaal dan sporters (N=125; gemiddelde rangordescor=138.000). Tussen sportparticipanten (N=117; M=1.89; SD=0.73) en niet-sportparticipanten (N=159; M=2.00; SD=0.71) is er geen significant verschil in score op schaal 1, angst en depressie, van gemoedstoestand ($t=-1.338$; $df=274$; $p=.182$). Ook scoren sportparticipanten (N=127;

gemiddelde rangordescor=147.72) en niet-sportparticipanten (N=167; gemiddelde rangordescor=147.34) in gelijke mate (U=10577.00; z=0.047; p=.962) op schaal 4, verslaving.

1.1. Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?

Wanneer er een opsplitsing gemaakt wordt naar leeftijd dan blijkt uit tabel 1 dat niet-sporters tussen de 26 en 45 jaar (N=85; Mean=2.88; SD=0.63) gemiddeld genomen een significant hoger score behalen (t=-2.218; df=140; p=.028) op de sociale disfunctioneringsschaal dan sporters (N=57; Mean=2.63; SD=0.73). Ook gedetineerden die niet sporten en ouder dan 45 jaar zijn (N=22; Mean=2.91; SD=0.46) hebben een hogere score (t=-2.774; df=31; p=.009) op schaal 2 dan sporters (N=11; Mean=2.35; SD=0.69). Zowel voor schaal 1, 3 en 4 van gemoedstoestand is er bij een opsplitsing naar leeftijdsklassen geen enkel significant verschil te vinden voor sportparticipatie.

Uit tabel 1 blijkt ook dat niet Belgen die niet sporten (N=65; Mean=2.06; SD=0.69) gemiddeld genomen een significant hogere score (t=-2.368; df=127; p=.019) op de angst en depressieschaal hebben dan niet-Belgen die sporten (N=64; Mean=1.77; SD=0.73). Ook hebben niet-Belgen die niet sporten (N=66; Mean=2.93; SD=0.66) gemiddeld een hogere score (t=-2.468; df=120.900; p=.015) op de sociaal disfunctioneringsschaal dan niet-Belgische sporters (N=63; Mean=2.62; SD=0.79). Voor schaal 3, schuld en schaamte, is dit ook het geval. Niet-Belgen die niet sporten (N=76; gemiddelde rangordescor=82.33) hebben een significant hoger gemiddelde (U=1913.000; z=2.862; p=.004) dan sporters (N=69; gemiddelde rangordescor is 62.72). Voor de 4^e schaal is er geen significant verschil te vinden naar nationaliteit.

Verder toont tabel 1 aan dat niet-sporters met een partner (N=108; gemiddelde rangordescor=99.23) gemiddeld een hogere score op schaal 3, schuld en schaamte, hebben dan sporters (N=76; gemiddelde rangordescor=82.94). Dit verschil is significant (U=3377.500; z=2.077; p=.038). Bij schaal 2, sociaal disfunctioneren, is er een tendens tot verschil (t=-1.972; df=134.178; p=.051) te vinden bij de aanwezigheid van een partner. Gemiddeld genomen halen niet-sporters met een partner (N=95; Mean=2.94; SD=0.59) een hogere score op schaal 2 dan sporters (N=72; Mean=2.73; SD=0.73). Ook wanneer de gedetineerde geen partner heeft is er een tendens tot verschil (t=-1.807; df=94; p=.074). Niet-sporters hebben ook zonder partner (N=54; Mean=2.81; SD=0.68) een gemiddeld hogere score op schaal 2 dan sporters (N=42; Mean=2.56; SD=0.65). Schaal 1, angst en depressie, en 4, verslaving, zijn niet significant verschillend voor sportbeoefening wanneer er wordt gekeken naar de al dan niet aanwezigheid van een partner.

Op schaal 2 halen niet-sporters met kinderen (N=77; Mean=2.92; SD=0.54) gemiddeld een significant hogere score (t=-2.935; df=83.675; p=.004) dan sporters met kinderen (N=48; Mean=2.58; SD=0.67) zoals blijkt uit tabel 1. Er is een tendens tot verschil (U=1828.500; z=1.940; p=.052) dat niet-sporters met kinderen (N=89; gemiddelde rangordescor=75.46) een hogere score halen op de schuld- en schaamteschaal dan sporters met kinderen (N=51; gemiddelde rangordescor is 61.85). Voor het wel/niet hebben van kinderen en sportparticipatie van gedetineerden is er ook hier weer voor schaal 1 en 4 geen significant verschil te vinden.

1.2. Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?

Uit tabel 1 blijkt dat sporters die thuis bleven voor ze in de gevangenis terecht kwamen (N=52; Mean=2.55; SD=0.65) gemiddeld een significant lagere score ($t=-2.395$; $df=134$; $p=.018$) op schaal 2 hebben dan niet-sporters die thuis waren voor ze gedetineerd werden (N=84; Mean=2.83; SD=0.65). Niet-sportparticipanten die zwartwerk deden voor ze gedetineerd werden (N=13; Mean=3.31; SD=0.45) halen gemiddeld een hogere score op de sociale disfunctioneringsschaal. Dit verschil is significant ($t=-2.616$; $df=25.843$; $p=.015$). Schaal 1 levert een tendens tot verschillende score op ($t=-1.904$; $df=92$; $p=.060$) waarbij niet-sporters met werk (N=55; Mean=2.06; SD=0.69) gemiddeld hoger score op angst en depressie dan sporters met werk (N=39; Mean=1.79; SD=0.68). Voor schaal 3 en 4 zijn er geen significante verbanden te vinden met sportparticipatie wanneer er wordt gekeken naar de werksituatie van gedetineerden.

Gemiddeld genomen halen niet-sporters die 10 tot 14 jaar naar school gingen (N=87; Mean=2.88; SD=0.66) een hogere score op sociaal disfunctioneren dan sporters die 10 tot 14 jaar naar school gingen (N=64; Mean=2.63; SD=0.65). Dit verschil is significant ($t=-2.362$; $df=149$; $p=.019$) zoals blijkt uit tabel 1. Ook voor schaal 3 halen niet-sportparticipanten die 10 tot 14 jaar naar school gingen (N=100; gemiddelde rangordescore=91.02) een significant hogere score ($U=2648.000$; $z=2.332$; $p=.20$) dan gedetineerden die sporten en 10 tot 14 jaar naar school gingen (N=67; gemiddelde rangordescore=73.52). Schaal 1 levert geen significante verbanden op naar aantal gevolgde schooljaren en sportparticipatie. Wel is er een tendens tot verschil ($t=-1.689$; $df=159$; $p=.093$) waarbij niet-sporters die 10 tot 14 jaar naar school gingen (N=95; Mean=1.97; SD=0.72) een hogere score halen op angst en depressie dan sporters (N=66; Mean=1.79; SD=0.63). Er zijn geen significante verbanden tussen de vierde schaal van gemoedstoestand, verslaving, en sportparticipatie wanneer er een onderscheid wordt gemaakt naar schooljaren.

2. Verband sportparticipatie en sociale competenties

Sociale competenties valt uiteen in 2 delen: enerzijds het denken aan en praten over sociale problemen en anderzijds de informatiekanaal waardoor gedetineerden weet hebben van activiteiten.

Tabel 2: Sportparticipatie & Sociale Problemen
o.b.v. socio-demografische & -economische factoren

	Geen contact met familie		Niemand geeft om mij	
	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport
Algemeen	9.7%	12.0%	8.6%	6.4%
Leeftijd				
<26	14.3%	15.0%	12.9%	8.3%
26-45	8.4%	10.7%	7.4%	6.3%
45+	0.0%	10.3%	0.0%	2.6%
Nationaliteit				
Belg	9.5%	9.9%	11.1%	5.4%
Niet Belg	10.3%	12.7%	6.8%	7.7%
Partnerschap				
Partner	7.1%	8.0%	5.3%	4.9%
Geen partner	14.3%	20.2%	14.3%	9.6%
Kinderen				
Kinderen	9.5%	6.3%	6.8%	2.4%
Geen kinderen	10.4%	18.3%	8.3%	10.4%
Arbeidsstatuut				
Werkend	13.7%*	2.7%*	5.1%	5.3%
Thuis	7.4%°	16.0%°	12.3%	6.9%
Zwartwerk	9.7%	15.8%	3.2%	2.6%
Schoolloopbaan				
0-4	15.4%	11.1%	30.8%	5.6%
5-9	13.7%	18.2%	11.8%	9.1%
10-14	8.8%	11.7%	4.4%	5.1%
15 of meer	6.3%	3.1%	12.5%	6.3%

* significant verschil $p < 0.05$

°= Tendens tot verschil: $0.05 < p \leq 0.10$

Er zijn geen significant verbanden te vinden tussen sportparticipatie en het denken aan bepaalde sociale problemen. Gedetineerden die geen contact hebben met hun familie sporten in gelijke mate als gedetineerden die wel contact hebben met hun familie ($N=451$; $\text{Chi}^2=0.586$; $\text{df}=1$; $p=.444$). Ook gedetineerden die denken dat niemand om hen geeft sporten evenveel als gedetineerden die niet met dit probleem kampen ($N=451$; $\text{Chi}^2=0.820$; $\text{df}=1$; $p=.365$). Dit is te zien in tabel 2.

De gevangenis informeert gedetineerden op verschillende manieren over activiteiten. Voor geen enkele informatiebron werd er in tabel 3 een significant verband gevonden met sportparticipatie:

- Mondeling-Informeel contacten: $N=392$; $\text{Chi}^2=1.646$; $\text{df}=1$; $p=.200$
- Mondeling-Professionals: $N=392$; $\text{Chi}^2=1.366$; $\text{df}=1$; $p=.242$
- Geschreven materiaal: $N=392$; $\text{Chi}^2=0.014$; $p=.904$
- Audiovisueel materiaal: $N=394$; $\text{Chi}^2=0.741$; $p=.389$
- Gedetineerde zelf: $N=355$; $\text{Chi}^2=0.185$; $\text{df}=1$; $p=.667$

Tabel 3: Sportparticipatie & Informatiekanalen
o.b.v. socio-demografische & -economische factoren

	Informatie informeel		Informatie professioneel		Informatie geschreven		Informatie audiovisueel		Informatie zelf	
	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport
Algemeen	49.1%	42.6%	36.1%	30.5%	43.8%	44.4%	20.1%	23.8%	27.6%	29.6%
Leeftijd										
<26	48.5%	49.0%	45.5%	38.8%	36.4%	40.8%	24.2%	30.6%	24.2%	37.0%
26-45	47.1%	38.6%	30.6%	28.8%	48.2%	44.7%	16.5%	19.7%	30.8%	30.1%
45+	56.3%	44.4%	31.3%	16.7%	56.3%	41.7%	25.0%	25.0%	26.7%	20.0%
Nationaliteit										
Belg	45.9%	43.9%	36.1%	25.5%	45.9%	46.9%	16.4%	19.4%	35.0%	34.7%
Niet Belg	51.5% ^o	40.0% ^o	35.9%	34.8%	41.7%	41.7%	22.3%	26.1%	21.7%	24.7%
Partnerschap										
Partner	51.9%	47.1%	31.7%	28.7%	47.1%	40.4%	21.2%	22.8%	24.5%	30.9%
Geen partner	45.3%	35.0%	42.2%	32.5%	37.5%	50.0%	18.8%	27.5%	31.6%	30.0%
Kinderen										
Kinderen	57.6%	50.5%	33.3%	28.0%	57.6% ^o	43.9% ^o	22.7%	18.7%	26.6%	24.3%
Geen kinderen	44.9%	38.0%	36.0%	32.0%	34.8%	45.0%	18.0% ^o	29.0% ^o	27.8%	39.3%
Arbeidsstatuut										
Werkend	54.5%	50.8%	40.0%*	23.1%*	56.4% ^o	40.0% ^o	16.4%	21.5%	27.5%	23.8%
Thuis	48.1%	36.8%	33.8%	32.5%	35.1%	46.5%	19.5%	21.1%	26.1%	30.4%
Zwartwerk	50.0%	37.9%	28.6%	27.6%	39.3%	41.4%	21.4%	31.0%	29.6%	40.9%
Schoolloopbaan										
0-4	12.5% ^o	61.5% ^o	37.5%	53.8%	25.0%	30.8%	12.5%	30.8%	14.3%	16.7%
5-9	46.7%*	26.4%*	33.3%	39.6%	46.7%	47.2%	20.0%	28.3%	19.5%*	40.0%*
10-14	55.1%	51.3%	38.2%*	23.5%*	41.6%	42.0%	21.3%	21.8%	29.4%	31.0%
15 of meer	53.3%	31.0%	33.3%	27.6%	73.3%	55.2%	20.0%	24.1%	40.0%	22.2%

* significant verschil $p < 0.05$

^o= Tendens tot verschil: $0.05 < p \leq 0.10$

2.1. Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?

Wanneer er een opsplitsing gemaakt werd naar leeftijd werden er nog steeds geen significante verbanden gevonden tussen sociale problemen en sportparticipatie. Maar ook voor de informatiekanalen kwamen er geen significante zaken aan het licht zoals te zien in tabel 2 en 3.

Uit tabel 2 en 3 blijkt dat een opsplitsing naar nationaliteit tevens geen significante verbanden oplevert voor problemen of informatiekanalen. Wel is er een tendens tot verschil dat niet-Belgen die sporten meer informatie verkrijgen via mondelinge, informele contacten dan niet-Belgen die niet sporten (51.5% t.o.v. 40.0%) ($N=218$; $\text{Chi}^2=2.877$; $\text{df}=1$; $p=.090$).

Zoals af te leiden uit tabel 2 en 3 zijn er geen significante verbanden tussen sporters en niet-sporters met en zonder partner wanneer er wordt gekeken naar sociale problemen of manieren om informatie te bekomen.

Gedetineerden die het vaakst denken aan het probleem dat ze geen contact met hun familie hebben of aan het probleem dat niemand om hen geeft levert geen significante verschillen op bij al dan niet deelnemen aan sportactiviteiten bij een opsplitsing naar het hebben van kinderen zoals te zien in tabel 2 en 3. Wanneer er voor de informatiekanalen een onderverdeling wordt gemaakt naar het hebben van kinderen is er een tendens tot verschil waarbij sporters met kinderen vaker weet hebben van activiteiten via geschreven materiaal (57.6%) dan niet-sporters met kinderen (43.9%) ($N=173$; $\text{Chi}^2=3.043$; $\text{df}=1$; $p=.081$). Ook is er een tendens tot verschil tussen sporters

en niet-sporters zonder kinderen waarbij deze laatste vaker informatie bekomen door audiovisueel materiaal (29.0%) dan sporters zonder kinderen (18.0%) (N=189; $\text{Chi}^2=3.145$; $\text{df}=1$; $p=.076$). Verder zijn er voor informatiekanaalen geen significante verbanden te vinden met sportparticipatie bij een onderverdeling naar het hebben van kinderen.

2.2. Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?

Uit tabel 2 en 3 kan worden afgeleid dat gedetineerden die sporten en voor hun opsluiting werkten vaker denken aan het probleem dat ze geen contact meer hebben met familie dan niet-sporters die werkten voor detentie. Dit verschil is significant (N=134; Fisher's Exact Test=.022 (Expected count is 25%)). Ook bij de thuisblijvenden is er een verband. Er is een tendens tot verschil waarbij niet-sporters vaker denken aan het probleem dat ze geen contact meer hebben met familie dan sporters (N=212; $\text{Chi}^2=3.349$; $\text{df}=1$; $p=.067$). Voor sportparticipatie en het probleem dat niemand om de gedetineerde geeft werden er geen significante verschillen gevonden bij een opsplitsing naar werksituatie. Sporters die werkten wisten vaker over activiteiten via professionals dan niet-sporters die werkten voor hun opsluiting. Dit verschil is significant (N=120; $\text{Chi}^2=4.001$; $\text{df}=1$; $p=.045$). Ook wisten sporters die werkten voor ze in de gevangenis terecht kwamen vaker dan niet-sporters die werkten voor detentie over activiteiten via geschreven kanalen (N=120; $\text{Chi}^2=3.199$; $\text{df}=1$; $p=.074$). De informatiekanaalen mondeling-informele contacten, audiovisueel materiaal en via de gedetineerde zelf leverde geen significante verschillen op onder al dan niet sportbeoefenaars bij een onderverdeling naar arbeidsstatuut voor detentie.

Een onderverdeling naar het aantal jaren dat gedetineerden school volgden levert voor sportparticipatie en het denken aan sociale problemen geen significante verbanden op. Met betrekking tot informatiekanaalen zijn er wel een aantal significante verbanden zoals blijkt uit tabel 3. Niet-sporters die 0 tot 4 jaar naar school gingen wisten vaker over activiteiten via mondelinge, informele contacten dan sporters die slechts enkele jaren naar school gingen. Dit is echter een tendens tot verschil (N=21; Fisher's Exact Test=.067 (Expected count is 50%)). Sporters die 5-9 jaar naar school gingen weten vaker dan niet-sporters over activiteiten via mondelinge informele contacten. Dit verschil is significant (N=98; $\text{Chi}^2=4.347$; $\text{df}=1$; $p=.037$). Sporters die 10 tot 14 jaar naar school gingen weten vaker over activiteiten via professionals dan niet-sporters. Dit verschil is significant (N=208; $\text{Chi}^2=5.239$; $\text{df}=1$; $p=.022$). Ook is er een significant verschil te vinden voor informatie via gedetineerden zelf (N=81; $\text{Chi}^2=4.076$; $\text{df}=1$; $p=.043$). Niet-sportparticipanten die 5 tot 9 jaar naar school gingen bekomen vaker op deze manier informatie dan sportparticipanten. Voor informatie via geschreven materiaal en audiovisueel materiaal is er bij een onderverdeling naar schoolloopbaan geen enkel significant verschil met sportparticipatie.

3. Verband sportparticipatie en coping met problemen

Tabel 4: Sportparticipatie & Coping met Problemen
o.b.v. socio-demografische & -economische factoren

	Praten over problemen		Microredenen		Mesoredenen		Exoredenen	
	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport
Algemeen	44.0%*	58.0%*	77.9%	84.4%	14.0%	12.5%	22.1%	17.7%
Leeftijd								
< 26	38.1%*	57.9%*	81.1%	78.3%	24.3%	13.0%	24.3%	8.7%
26-45	50.6%	55.4%	71.8%	85.0%	7.7%	13.3%	23.1%	21.7%
45+	31.3%*	70.6%*	90.0%	90.0%	100.0%	100.0%	10.0%	20.0%
Nationaliteit								
Belg	28.3%*	59.4%*	87.2%	87.5%	15.4%	12.5%	17.9%	15.0%
Niet Belg	53.5%	57.5%	68.9% ^o	84.0% ^o	11.1%	14.0%	14.4%	18.0%
Partnerschap								
Partner	42.9%*	59.1%*	76.8%	86.2%	12.5%	10.3%	23.2%	17.2%
Geen partner	45.8%	55.1%	79.3%	80.6%	17.2%	16.7%	20.7%	16.7%
Kinderen								
Kinderen	45.5% ^o	60.3% ^o	75.8% ^o	90.5% ^o	6.1%	4.8%	18.2%	19.0%
Geen kinderen	41.2% ^o	54.5% ^o	78.3%	76.6%	19.6%	19.1%	26.1%	19.1%
Arbeidsstatuut								
Werkend	42.0% ^o	58.9% ^o	76.9%	89.7%	15.4%	3.4%	19.2%	10.3%
Thuis	36.5%*	55.8%*	81.4%	83.0%	16.3%	12.8%	23.3%	21.3%
Zwartwerk	55.2%	50.0%	69.2%	75.0%	7.7%	12.5%	23.1%	25.0%
Schoolloopbaan								
0-4	72.7%	80.0%	66.7%	100.0%	33.3%	0.0%	/	/
5-9	36.4% ^o	55.2% ^o	81.5%	83.3%	18.5%	20.8%	25.9%	25.0%
10-14	36.5%*	57.1%*	74.5%	84.9%	9.8%	9.4%	21.6%	15.1%
15 of meer	69.2%	56.7%	100.0%	75.0%	0.0%	8.3%	0.0%	16.7%

* significant verschil $p < 0.05$

^o= Tendens tot verschil: $0.05 < p \leq 0.10$

Er is een significant verschil te zien in tabel 4 tussen sporters en niet-sporters wat betreft praten over problemen. Niet-sporters willen meer met iemand praten over een probleem dan personen die wel gesport hebben in de afgelopen maand ($N=411$; $\text{Chi}^2=7.756$; $\text{df}=1$; $p=.005$). Er bestaat geen verband tussen sportparticipatie en de redenen waarom gedetineerden niet willen praten over problemen.

3.1. Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?

Wanneer er wordt opgesplitst naar leeftijdsgroepen dan zien we in tabel 4 dat er voor de gedetineerden jonger dan 26 jaar ($N=120$; $\text{Chi}^2=4.704$; $\text{df}=1$; $p=.030$) en voor de gevangenen ouder dan 45 jaar ($N=50$; $\text{Chi}^2=6.912$; $\text{df}=1$; $p=.009$) een significant verschil is tussen sporters en niet-sporters wanneer het gaat over praten over problemen. Zo willen niet-sporters meer praten over hun problemen met iemand dan sporters. Bij de leeftijdsgroep 26-45 jaar vinden we dit verschil niet terug. Dit betekent dat zowel sporters als niets-sporters in gelijke mate over problemen willen praten. Voor zowel de micro-, meso- als exoredenen waarom gedetineerden niet over hun problemen willen praten is er geen verband met sportparticipatie wanneer er wordt opgesplitst naar eender welke leeftijdsklasse.

Er bestaat één significant verschil tussen sporters en niet-sporters wat betreft praten over problemen op vlak van nationaliteit. Wanneer er wordt gekeken naar Belgen blijkt uit tabel 4 dat er

een significant verschil waarneembaar is waarbij de niet-sporters meer willen praten over hun probleem ($N=166$; $\text{Chi}^2=14.943$; $\text{df}=1$; $p=.000$). Voor de micro-, meso- en exoredenen van niet praten over problemen is er opnieuw geen verband waar te nemen met de sporters wanneer er een opsplitsing naar nationaliteit wordt gemaakt.

Zoals te zien in tabel 4 praten bij de gedetineerden met een partner niet-sporters liever over een probleem dan sporters ($N=254$; $\text{Chi}^2=6.483$; $\text{df}=1$; $p=.011$). Bij gedetineerden die geen partner hebben is er geen significant verschil. Ook hier is er weer geen verband tussen de redenen waarom gedetineerden niet willen praten over hun problemen en sportparticipatie zowel bij diegenen met als zonder partner.

Niet-sporters willen zowel bij het hebben van kinderen als bij het niet hebben van kinderen meer praten over hun probleem dan sportparticipanten met en zonder kinderen. Bij beide groepen is er een tendens tot verschil (voor kinderen $N=182$; $\text{Chi}^2=3.768$; $\text{df}=1$; $p=.052$ en voor geen kinderen $N=195$; $\text{Chi}^2=3.430$; $\text{df}=1$; $p=.064$). Er is een tendens tot verschil tussen microredenen om niet te willen praten over problemen en sportparticipatie bij gedetineerden met kinderen. Niet-sporters met kinderen zijn geneigd meer microredenen te geven om niet te willen praten dan sporters ($N=75$; $\text{Chi}^2=2.979$; $\text{df}=1$; $p=.084$). Verder is er voor geen enkele reden een verband waarneembaar tussen sporters en niet-sporters met het hebben van wel of geen kinderen zoals blijkt uit tabel 4.

3.2. Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?

Algemeen blijkt dat gedetineerden die niet sporten meer willen praten over problemen dan gedetineerden die de afgelopen maand gesport hebben. Dit blijkt eveneens zo te zijn als we een opdeling maken in arbeidsstatuut voor detentie zoals te zien in tabel 4. Zowel niet-sportende gedetineerden die werkten voor detentie als niet-sportende gedetineerden die niet werkten voor detentie, willen vaker over hun problemen praten in vergelijking met gedetineerden die wel sporten en in dezelfde arbeidssituatie zitten. Bij de werkende niet-sporters is er een tendens tot verschil ($N=123$; $\text{Chi}^2=3.397$; $\text{df}=1$; $p=.065$) en bij de thuiszittenden is er een significant verschil ($N=194$, $\text{Chi}^2= 6.860$; $\text{df}=1$; $p=.009$). Voor zwartwerk werden er geen significante verschillen gevonden tussen sportparticipatie en praten over problemen. De redenen van niet willen praten over problemen zijn ook hier weer niet significant verschillend voor de (niet-)sporters wanneer er naar eender welk arbeidsstatuut wordt gekeken.

Zoals afgeleid kan worden uit tabel 4 is er voor diegenen die tussen de 5 en 9 jaar naar school zijn gegaan een tendens tot verschil waarbij de niet-sporters meer willen praten over hun problemen dan sporters ($N=102$; $\text{Chi}^2=3.553$; $\text{df}=1$; $p=.059$). Bij diegenen die tussen de 10 en 14 jaar naar school zijn gegaan is er een significant verschil te merken waarbij niet-sporters meer willen praten over hun problemen dan sporters ($N=218$; $\text{Chi}^2=8.867$; $\text{df}=1$; $p=.003$). De redenen om niet te willen praten over problemen in relatie tot sportparticipatie kon voor aantal schooljaren niet berekend worden omdat de expected count niet onder de 20% was.

4. Verband sportparticipatie en bezoek

Tabel 5: Sportparticipatie & Bezoek
o.b.v. socio-demografische & -economische factoren

	Mean rank			
	Frequentie bezoek		Frequentie bezoek kinderen	
	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport
Algemeen	235.23	221.27	102.78	95.07
Leeftijd				
<26	65.38	67.85	12.36 ^a	14.83 ^a
26-45	137.26	123.42	67.97	59.49
45+	25.47	29.23	24.37	20.37
Nationaliteit				
Belg	89.41	84.78	39.15	33.71
Niet Belg	137.42	125.78	60.78	57.76
Partnerschap				
Partner	135.77	142.13	83.63	77.80
Geen partner	95.29*	73.21*	18.92 ^a	15.75 ^a
Kinderen				
Kinderen	95.95	101.57	91.06	85.43
Geen kinderen	118.67*	101.04*	/	/
Arbeidsstatuut				
Werkend	67.28	67.67	36.89	36.17
Thuis	116.08	103.77	48.60	43.52
Zwartwerk	37.17	34.09	14.46 ^a	12.68 ^a
Schoolloopbaan				
0-4	18.43 ^a	16.85 ^a	5.13 ^a	8.45 ^a
5-9	61.89	56.68	19.33	23.67
10-14	118.81	111.69	59.51*	48.13*
15 of meer	26.75	23.38	15.55 ^a	13.09 ^a

* significant verschil $p < 0.05$

^o= Tendens tot verschil: $0.05 < p \leq 0.10$

^a= Not corrected for ties

Sporters en niet-sporters krijgen in gelijke mate bezoek. Dit geldt zowel voor het krijgen van gewoon bezoek als voor het bezoek van kinderen. Er zijn dus geen significant verschillen waarneembaar in tabel 5.

4.1. Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?

Wanneer er een opsplitsing wordt gemaakt naar leeftijdsklassen blijkt uit tabel 5 dat ook hier weer geen significante verschillen merkbaar zijn.

Zowel Belgen als niet-Belgen die al dan niet sporten krijgen evenveel bezoek (van kinderen) zoals te zien in tabel 5. Er zijn geen significante verschillen.

Uit tabel 5 blijkt dat gedetineerden die de afgelopen maand gesport hebben en geen partner hebben meer bezoek krijgen ($N=69$; gemiddelde rangordscore 95.29) dan gedetineerden zonder partner die niet gesport hebben de afgelopen maand ($N=95$; gemiddelde rangordscore 73.21). Dit verschil is significant ($U=2395.000$; $z=3.192$; $p=.001$). Bij partnerschap en bezoek van kinderen is er geen significant verschil onder al dan niet sporters.

Wanneer er een onderverdeling naar het hebben van kinderen wordt gemaakt blijkt uit tabel 5 dat sporters zonder kinderen meer bezoek krijgen ($N=98$; gemiddelde rangordscore=118.76) dan

niet-sporters zonder kinderen (N=119; gemiddelde rangordscore=101.04). Dit verschil is significant (U=4883.500; z=2.247; p=.025). Bij al dan niet sportdeelnemers met kinderen zijn er geen verschillen gevonden in het krijgen van bezoek.

4.2. Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?

Op vlak van werksituatie voor hechtenis blijkt uit tabel 5 dat zowel sporters als niet-sporters in gelijke mate bezoek (van kinderen) krijgen.

Wanneer er voor sportparticipanten en niet-sportparticipanten een onderverdeling gemaakt wordt naar het aantal jaren dat ze naar school zijn gegaan, is er voor bezoek geen significant verschil te vinden. Voor bezoek van kinderen is er wel een significant verschil (U=927.000; z=2.223; p=.026) zoals te zien in tabel 5. Sporters die tussen de 10 en 14 jaar naar school zijn geweest (N=35; gemiddelde rangordscore=59.51) krijgen meer bezoek van kinderen dan niet-sporters die tussen de 10 en 14 jaar school hebben gevolgd (N=68; gemiddelde rangordscore=48.13).

5. Verband sportparticipatie en tijdsbesteding

Hieronder wordt een opsomming gemaakt over de verbanden tussen sportparticipatie en tijdsbesteding in de gevangenis. Volgende zaken werden onderzocht voor tijdsbesteding: bezigheden overdag op cel, onderverdeeld naar passieve, toekomstgerichte, sociale en actieve activiteiten; les volgen in de gevangenis; contact hebben met de VDAB; bibliotheekbezoek; cursus volgen van de Rode Antraciet en werken in de gevangenis.

Tabel 6: Sportparticipatie & Tijdsbesteding op cel
o.b.v. socio-demografische & -economische factoren

	Activiteiten op cel							
	Passief		Toekomstgericht		Sociaal		Actief	
	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet Gesport
Algemeen	92.4%	95.8%	71.4% ^o	62.9% ^o	63.8%*	51.0%*	53.0%*	28.6%*
Leeftijd								
< 26	98.6%	98.3%	77.1%	74.6%	71.4%	61.0%	64.3%*	45.8%*
26-45	88.3% ^o	94.9% ^o	68.1%	61.5%	60.6%*	46.8%*	50.0%*	23.7%*
45+	94.7%	94.7%	63.2%	52.6%	57.9%	55.3%	26.3%	21.1%
Nationaliteit								
Belg	95.4%	98.2%	76.9%*	61.5%*	63.1%	56.9%	55.4%*	26.6%*
Niet Belg	91.3%	93.5%	67.8%	63.8%	63.5%*	45.7%*	53.0%*	29.7%*
Partnerschap								
Partner	91.2% ^o	96.2% ^o	69.3%	64.2%	67.5% ^o	57.2% ^o	52.6%*	30.8%*
Geen partner	94.2%	95.6%	75.4%*	59.3%*	59.4%*	40.7%*	55.1%*	24.2%*
Kinderen								
Kinderen	88.9% ^o	95.9% ^o	70.9%	63.1%	69.4%	60.7%	50.0%*	28.7%*
Geen kinderen	93.8%	95.6%	71.9%	64.0%	59.4%*	43.9%*	54.2%*	28.9%*
Arbeidsstatuut								
Werkend	94.9% ^o	100.0% ^o	69.5%	63.5%	66.1%	59.5%	52.5%*	28.4%*
Thuis	92.6%	93.2%	71.6%	60.9%	58.0%	48.9%	48.1%*	27.8%*
Zwartwerk	90.3%	93.8%	74.2%	62.5%	64.5% ^o	40.6% ^o	58.1%*	28.1%*
Schoolloopbaan								
0-4	91.7%	94.1%	66.7%	76.5%	58.3%	58.8%	58.3%	35.3%
5-9	94.2%	95.2%	67.3%	62.9%	65.4%*	46.8%*	48.1%*	25.8%*
10-14	94.6%	96.4%	71.7%	64.2%	66.3% ^o	53.3% ^o	54.3%*	31.4%*
15 of meer	100.0%	96.9%	81.3% ^o	53.1% ^o	68.8%	53.1%	62.5%*	21.9%*

* significant verschil p < 0.05

^o= Tendens tot verschil: 0.05 < p ≤ 0.10

Tabel 7: Sportparticipatie & Tijdsbesteding buiten cel
o.b.v. socio-demografische & -economische factoren

	Activiteiten buiten cel									
	Les volgen		Contact VDAB		Bibliotheek		Rode Antraciet		Werken gevangenis	
	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet gesport	Gesport	Niet Gesport	Gesport	Niet gesport
Algemeen	14.5% [°]	9.3% [°]	41.7%	36.6%	89.7%*	82.4%*	11.9%	8.2%	31.3%*	19.6%*
Leeftijd										
< 26	10.0%	8.5%	55.7%*	28.6%*	87.0%	86.7%	7.8%	7.7%	22.7%	12.7%
26-45	18.0% [°]	9.9% [°]	37.4%	39.2%	90.0% [°]	82.9% [°]	17.1% [°]	9.3% [°]	34.4%*	21.9%*
45+	11.1%	7.7%	11.8%	34.4%	94.1%	77.8%	5.6%	5.9%	50.0%*	23.7%*
Nationaliteit										
Belg	9.4%	5.5%	67.2%*	49.0%*	90.5% [°]	80.8% [°]	11.7%	6.9%	27.9%	20.6%
Niet Belg	16.4%	12.4%	27.9%	26.4%	88.9%	83.3%	12.6%	9.3%	32.7%*	19.8%*
Partnerschap										
Partner	14.4%	10.3%	38.2%	36.8%	88.8%	82.7%	9.5%	9.9%	31.8%*	20.0%*
Geen partner	13.6%	7.4%	48.5%	37.4%	90.9%	82.6%	16.1% [°]	6.1% [°]	29.9%	20.7%
Kinderen										
Kinderen	8.6%	8.7%	29.0%	38.7%	88.4%	79.3%	12.5%	7.4%	39.7% [°]	27.4% [°]
Geen kinderen	16.8% [°]	8.5% [°]	50.5%*	36.6%*	89.1%	84.1%	9.8%	7.8%	23.9% [°]	13.4% [°]
Arbeidsstatuut										
Werkend	12.7%	9.2%	42.9%	29.7%	87.5%	90.5%	15.7%	7.4%	46.4%*	27.8%*
Thuis	15.0%	9.8%	45.1%	40.7%	88.5%	81.9%	11.0%	7.4%	24.1%	16.9%
Zwartwerk	18.8%	8.1%	33.3%	43.2%	93.5%*	64.7%*	10.7%	4.2%	20.0%	13.8%
Schoolloopbaan										
0-4	35.7% [°]	10.0% [°]	46.2%	33.3%	90.9%	87.5%	0.0%	15.4%	45.5% [°]	11.8% [°]
5-9	14.9%	10.8%	35.4%	33.3%	87.2% [°]	71.7% [°]	11.6%	13.5%	22.9%	19.3%
10-14	7.8%	7.9%	47.8%	39.1%	91.1%	83.8%	11.1%	6.3%	31.1% [°]	19.8% [°]
15 of meer	18.8%	12.1%	33.3%	34.5%	93.8%	87.1%	25.0%	6.5%	37.5%	25.8%

* significant verschil $p < 0.05$

[°]= Tendens tot verschil: $0.05 < p \leq 0.10$

Voor bezigheden overdag zowel op als buiten de cel werden volgende verbanden gevonden (zie tabel 6 en 7): Er zijn twee significante verschillen voor sociale bezigheden overdag ($N=444$; $\text{Chi}^2=7.208$; $\text{df}=1$; $p=.007$) en actieve activiteiten ($N=444$; $\text{Chi}^2=27.076$; $\text{df}=1$; $p=.000$). Sporters hebben overdag meer activiteiten met sociaal contact en meer actieve activiteiten dan niet-sportparticipanten. Verder is er een tendens tot verschil ($N=444$; $\text{Chi}^2=3.429$; $\text{df}=1$; $p=.064$) waarbij sporters meer toekomstgerichte activiteiten doen dan niet-sporters. Er is geen verband tussen sportparticipatie en zich op cel bezighouden met passieve activiteiten ($N=444$; $\text{Chi}^2=2.239$; $\text{df}=1$; $p=.135$). Wanneer er wordt gekeken naar de activiteiten niet op cel blijkt dat sportparticipanten vaker iets uitlenen in de bibliotheek dan niet-sportparticipanten ($N=430$; $\text{Chi}^2=4.497$; $\text{df}=1$; $p=.034$). Sporters werken significant meer in de gevangenis dan niet-sporters ($N=421$; $\text{Chi}^2=7.533$; $\text{df}=1$; $p=.006$). Er is een tendens tot verschil dat sporters meer les volgen in de gevangenis dan niet-sportbeoefenaars ($N=447$; $\text{Chi}^2=2.867$; $\text{df}=1$; $p=.090$). Er is geen significant verband tussen sportparticipatie en contact hebben met de VDAB ($N=434$; $\text{Chi}^2=1.133$; $\text{df}=1$; $p=.287$). Er is tenslotte geen verband tussen al dan niet sporters en een cursus volgen bij De Rode Antraciet ($N=390$; $\text{Chi}^2=1.486$; $\text{df}=1$; $p=.223$).

5.1. Is het verband afhankelijk van socio-demografische factoren?

Zoals blijkt uit tabel 6 levert sociale activiteiten als bezigheden overdag in de cel één significant verband op ($N=250$; $\text{Chi}^2=4.504$; $\text{df}=1$; $p=.034$). Sporters tussen de 26 en 45 jaar doen meer sociale activiteiten dan niet-sporters in deze leeftijdsklasse. Zowel de sporters jonger dan 26 jaar

als de 26- tot 45-jarige sporters doen meer aan actieve activiteiten overdag op cel dan niet-sporters in deze leeftijdsklassen. Beide verschillen zijn significant (respectievelijk $N=129$; $\text{Chi}^2=4.454$; $\text{df}=1$; $p=.035$ en $N=250$; $\text{Chi}^2=18.160$; $\text{df}=1$; $p=.000$). Bij de 26- tot 45-jarige gedetineerden die niet aan sport doen is er een tendens tot verschil ($N=250$; $\text{Chi}^2=3.610$; $\text{df}=1$; $p=.057$) waarbij deze meer passieve activiteiten doen dan sporters. Wanneer er een opsplitsing wordt gemaakt naar leeftijd is er geen enkel significant verband tussen sportparticipatie en passieve activiteiten in de gevangenis. Ook voor toekomstgerichte activiteiten is er geen enkel verband met sportparticipatie bij een onderverdeling naar leeftijd.

Bij een opsplitsing naar de activiteiten buiten de cel blijkt uit tabel 7 dat er tussen contact met de VDAB en sporten in de gevangenis enkel een significant verband is voor de gedetineerden jonger dan 26 ($N=126$; $\text{Chi}^2=9.319$; $\text{df}=1$; $p=.002$). De sporters uit deze leeftijdsgroep hebben meer contact met de VDAB dan niet-sporters uit deze leeftijdsgroep. 26- tot 45 jarige sporters en 45-plussers werken meer in de gevangenis dan niet-sportdeelnemers met deze leeftijd. Beide verschillen zijn significant (voor 26-45 $N=236$; $\text{Chi}^2=4.465$; $\text{df}=1$; $p=.035$ en voor 45+ $N=56$; $\text{Chi}^2=3.878$; $\text{df}=1$; $p=.049$). Er is een tendens tot verschil waarbij 26- tot 45-jarige sporters meer les volgen dan niet-sporters tussen de 26 en 45 jaar ($N=251$; $\text{Chi}^2=3.389$; $\text{df}=1$; $p=.066$). Ook brengen de sporters van deze leeftijdsklasse meer bezoek aan de bibliotheek dan niet-sporters tussen de 26 en 45 jaar ($N=240$; $\text{Chi}^2=2.944$; $\text{df}=1$; $p=.086$). Tevens is er een tendens tot verschil dat sporters met deze leeftijd vaker een cursus volgen dan niet-sporters uit deze leeftijdsklasse ($N=216$; $\text{Chi}^2=2.845$; $\text{df}=1$; $p=.092$).

Tabel 6 toont aan dat aan dat Belgen die sporten meer toekomstgerichte activiteiten overdag op cel doen dan Belgen die niet sporten ($N=174$; $\text{Chi}^2=4.415$; $\text{df}=1$; $p=.036$). Wel doen niet-Belgen die sporten meer activiteiten met sociaal contact dan niet-Belgen die niet sporten. Dit verschil is significant ($N=253$; $\text{Chi}^2=8.018$; $\text{df}=1$; $p=.005$). Zowel Belgen die sporten als niet-Belgen die sporten doen meer actieve activiteiten dan Belgen en niet-Belgen die niet sporten. Beide verschillen zijn significant (respectievelijk voor Belgen $N=174$; $\text{Chi}^2=14.411$; $\text{df}=1$; $p=.000$ en voor niet-Belgen $N=223$; $\text{Chi}^2=14.193$; $\text{df}=1$; $p=.000$). Er is geen verband tussen Belgen en niet-Belgen die al dan niet sporten en passieve activiteiten doen overdag in de gevangenis.

Contact hebben met de VDAB levert één significant verband op voor sporters ($N=164$; $\text{Chi}^2=5.241$; $\text{df}=1$; $p=.022$). Belgen die sporten hebben meer contact met de VDAB dan Belgen die niet sporten. Vervolgens zorgt werken in de gevangenis voor het laatste significant verband met sporters naar nationaliteit ($N=236$; $\text{Chi}^2=5.088$; $\text{df}=1$; $p=.024$). Niet-Belgen die sportparticipatie zijn werken vaker in de gevangenis dan niet-Belgen die niet aan sport doen. Bij bibliotheekbezoek is er een tendens tot verschil dat Belgen die sporten vaker naar de bibliotheek gaan dan Belgen die niet sporten ($N=167$; $\text{Chi}^2=2.812$; $\text{df}=1$; $p=.094$). Er werden geen significante verschillen gevonden voor de bezigheden les volgen en een cursus volgen van De Rode Antraciet zoals te zien in tabel 7.

Uit tabel 6 blijkt dat sporters zonder partner meer toekomstgerichte activiteiten in de cel overdag doen dan niet-sporters zonder partner. Dit verband is significant ($N=160$; $\text{Chi}^2=4.505$; $\text{df}=1$; $p=.034$). Ook doen sporters zonder partner meer activiteiten waarbij sociaal contact vereist is dan niet-sportbeoefenaars zonder partner ($N=160$; $\text{Chi}^2=5.529$; $\text{df}=1$; $p=.019$). Zowel sporters met,

als sportparticipanten zonder partner doen meer aan actieve activiteiten overdag dan niet-sporters met en zonder partner. Beide verschillen zijn significant (N=273; $\text{Chi}^2=13.172$; $\text{df}=1$; $p=.000$ en N=160; $\text{Chi}^2=15.984$; $\text{df}=1$; $p=.000$). Niet-sporters met een partner doen overdag meer passieve bezigheden dan sporters met een partner. Dit is echter een tendens tot verschil (N=273; $\text{Chi}^2=3.007$; $\text{df}=1$; $p=.083$). Sporters met een partner hebben overdag meer activiteiten met sociaal contact dan niet-sporters met een partner, ook dit is een tendens tot verschil (N=273; $\text{Chi}^2=2.983$; $\text{df}=1$; $p=.084$).

Voor tijdsbesteding buiten de cel is er slechts één significant verband waar te nemen (N=257; $\text{Chi}^2= 4.631$; $\text{df}=1$; $p=.031$) in tabel 7. Sporters met een partner werken meer in de gevangenis dan niet-sportparticipanten met een partner. Er is een tendens tot verschil te vinden (N=144; $\text{Chi}^2=3.807$; $\text{df}=1$; $p=.051$) waarbij sporters zonder partner vaker een cursus van De Rode Antraciet volgden dan niet-sporters zonder partner. Les volgen, contact hebben met de VDAB, iets uitlenen in de bibliotheek en een cursus van De Rode Antraciet volgen leveren geen significante verbanden op met sportparticipatie wanneer er een opsplitsing wordt gemaakt naar partnerschap.

Tabel 6 toont aan dat sporters zonder kinderen overdag vaker activiteiten met sociaal contact hebben dan niet-sportbeoefenaars zonder kinderen. Dit verschil is significant (N=210; $\text{Chi}^2=5.020$; $\text{df}=1$; $p=.025$). Sportparticipanten met kinderen doen meer aan actieve activiteiten dan niet-sporters met kinderen (N=194; $\text{Chi}^2=8.863$; $\text{df}=1$; $p=.003$). Maar ook sporters die geen kinderen hebben houden zich overdag vaker bezig met actieve activiteiten dan niet-sporters zonder kinderen (N=210; $\text{Chi}^2=13.757$; $\text{df}=1$; $p=.000$). Er is een tendens tot verschil dat niet-sportbeoefenaars met kinderen meer passieve activiteiten doen dan sportbeoefenaars met kinderen (N=194; Fisher's Exact Test=.076 (Expected count is 25%)). Er is geen verband tussen sportparticipatie en het volgen van toekomstgerichte activiteiten wanneer er een onderverdeling wordt gemaakt naar het hebben van al dan niet kinderen.

Voor de activiteiten buiten cel is er maar één significant verband met sportparticipanten te zien in tabel 7. Sporters zonder kinderen hebben meer contact met de VDAB dan niet-sporters zonder kinderen (N=188; $\text{Chi}^2=4.063$; $\text{df}=1$; $p=.044$). Wel zijn er enkele tendensen tot verschillen. Zo volgen sporters zonder kinderen meer les dan niet-sporters zonder kinderen (N=213; $\text{Chi}^2=3.438$; $\text{df}=1$; $p=.064$). Sporters met kinderen werken vaker in de gevangenis dan niet-sportparticipanten met kinderen (N=181; $\text{Chi}^2=2.936$; $\text{df}=1$; $p=.087$). Maar ook sporters zonder kinderen werken vaker in de gevangenis dan niet-sporters met kinderen (N=204; $\text{Chi}^2=3.765$; $\text{df}=1$; $p=.052$). De bibliotheek bezoeken en cursussen van de Rode Antraciet volgen zijn activiteiten die bij een onderverdeling naar het al dan niet hebben van kinderen geen verbanden opleveren met sportparticipatie bij gedetineerden.

5.2. Is het verband afhankelijk van socio-economische factoren?

Actieve activiteiten zorgen voor heel wat significante verbanden zoals blijkt uit tabel 6. Bij een opsplitsing naar elk arbeidsstatuut, dit zijn werkenden (N=133; $\text{Chi}^2=8.050$; $\text{df}=1$; $p=.005$), thuisblijvers (N=214; $\text{Chi}^2=9.084$; $\text{df}=1$; $p=.003$) als zwartwerkers (N=63; $\text{Chi}^2=5.763$; $\text{df}=1$; $p=.016$) voor detentie, geldt dat sportparticipanten zich vaker dan niet-sportbeoefenaars actief bezig houden in de cel overdag. Er is een tendens tot verschil dat sporters die werkten voor

detentie minder passieve activiteiten doen dan niet-sporters die werkten voor detentie (N=133; Fisher's Exact Test=.085 (Expected count=50%)). Er worden meer activiteiten met sociaal contact gedaan door sporters die zwartwerkten voor detentie dan door niet-sporters die in het zwart werkten voor detentie. Dit is een tendens tot verschil (N=63; $\text{Chi}^2=3.603$; $\text{df}=1$; $p=.058$). Toekomstgerichte activiteiten leveren geen significante verband op met sportparticipatie wanneer er een opsplitsing wordt gemaakt naar werksituatie voor detentie.

Bij activiteiten buiten de gevangenis blijkt uit tabel 7 dat bij het bibliotheekbezoek sporters die zwartwerk deden voor ze in de gevangenis terecht kwamen vaker iets uitlenen dan niet-sportbeoefenaars die zwartwerk deden voor detentie (N=65; $\text{Chi}^2=7.982$; $\text{df}=1$; $p=.005$). Ook blijkt dat sporters die werkten voor ze in de gevangenis terecht kwamen in de gevangenis meer werken dan niet-sporters die werkten voor detentie (N=128; $\text{Chi}^2=4.759$; $\text{df}=1$; $p=.029$). Verder levert les volgen, contact hebben met de VDAB en een cursus van De Rode Antraciet volgen geen significante verbanden op met sportparticipatie wanneer er specifiek wordt gekeken naar arbeidsstatuut voor detentie.

Uit tabel 6 blijkt dat sporters die 5 tot 9 jaar naar school gingen meer activiteiten met sociaal contact doen overdag op cel dan niet-sporters die gedurende deze periode naar school gingen (N=114; $\text{Chi}^2=3.962$; $\text{df}=1$; $p=.047$). Ook de sporters die 10-14 jaar naar school gingen doen meer sociaal contact activiteiten. Dit is echter een tendens tot verschil (N=229; $\text{Chi}^2=3.843$; $\text{df}=1$; $p=.050$). Sporters die 5 tot 9 jaar naar school gingen hielden zich significant vaker (N=114; $\text{Chi}^2=6.090$; $\text{df}=1$; $p=.014$) bezig met actieve activiteiten op cel in vergelijking met niet-sporters die zo lang naar school gingen. Ook sporters die 10 tot 14 jaar (N=229; $\text{Chi}^2=12.031$; $\text{df}=1$; $p=.001$) en 15 jaar of meer (N=48; $\text{Chi}^2=7.696$; $\text{df}=1$; $p=.006$) school volgden hebben significant meer actieve bezigheden op cel dan niet-sportparticipanten die gedurende deze jaren school liepen. Er is een tendens tot verschil dat sportparticipanten die 15 jaar of meer naar school zijn geweest meer toekomstgerichte activiteiten doen dan niet-sporters die gedurende deze tijd naar school gingen (N=48; $\text{Chi}^2=3.600$; $\text{df}=1$; $p=.058$). Ook is er een tendens dat er meer activiteiten met sociaal contact gebeuren door sporters die 10 tot 14 jaar school liepen dan door niet-sporters die zo lang naar school gingen (N=229; $\text{Chi}^2=3.843$; $\text{df}=1$; $p=.050$). Voor passieve activiteiten op cel werden er geen verbanden gevonden met sportparticipatie bij een opsplitsing naar schoolloopbaan.

Er werd meer les gevolgd in de gevangenis door sporters die 0 tot 4 jaar naar school zijn geweest dan door niet-sportbeoefenaars die gedurende deze tijd naar school gingen zoals te zien in tabel 7. Dit is echter een tendens tot verschil (N=34; Fisher's Exact Test=.097 (Expected count=50%)). Een andere tendens is dat sportparticipanten die 5 tot 9 jaar school liepen vaker een bezoek brengen aan de bibliotheek dan niet-sporters die zo lang naar school gingen (N=107; $\text{Chi}^2=3.785$; $\text{df}=1$; $p=.052$). Verder zijn er nog 2 tendensen dat zowel sporters die 0 tot 4 jaar (N=28; Fisher's Exact Test=.076 (Expected count=50%)) als sporters die 10 tot 14 jaar (N=221; $\text{Chi}^2=3.666$; $\text{df}=1$; $p=.056$) meer werken in de gevangenis dan niet-sporters die gedurende deze periodes naar school gingen. Voor activiteiten buiten de cel, zoals het hebben van contact met de VDAB en het volgen van een cursus van De Rode Antraciet werden geen significante verschillen gevonden met sportparticipatie wanneer er een opsplitsing gemaakt werd naar schoolloopbaan.

Deel 4: Discussie & Conclusie

Het laatste onderdeel van deze masterproef focust op de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek. Hieraan wordt de nodige literatuur gekoppeld om de uitkomsten te kunnen staven. Vervolgens worden enkele aanbevelingen gedaan en wordt er met een kritische noot teruggekeken naar het gevoerde onderzoek. Tenslotte wordt als afsluiting nog een conclusie gevormd.

1. Bespreking

1.1. Wat is het verband tussen sportparticipatie en gemoedstoestand?

Niet-sportparticipanten halen, zowel algemeen als bij eender welke socio-demografische of – economische opdeling, een hogere score op de sociale disfunctioneringsschaal dan sporters. Ook op de schuld- en schaamteschaal scoren niet-sporters hoger, specifiek ook de niet-Belgen, de gedetineerden met een partner en degenen die 10 tot 14 jaar school liepen. Sportactiviteiten hebben dan ook een grote invloed op het gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen van gevangenen (Farrington et al., 2002; Vaiciulis et al., 2011). Voor de angst en depressieschaal werden er in dit onderzoek geen verschillen gevonden tussen sportparticipanten en niet-sportparticipanten. Dit is in tegenstelling tot wat Cooper en Berwick (2001) vonden. Volgens hen leidt niet-deelname aan sportactiviteiten tot meer angst en psychologische ziektes. Ook voor verslaving zijn er geen verschillen tussen sportdeelnemers en niet-sporters. Wanneer wordt gekeken in de literatuur blijkt nochtans dat lichaamsbeweging een alternatief biedt voor drugsgebruik in de gevangenis (Martos-García et al., 2009).

1.2. Wat is het verband tussen sportparticipatie en sociale competenties?

Sportparticipatie heeft geen invloed op het denken aan bepaalde sociale problemen. Gedetineerden die geen contact hebben met hun familie of die denken dat niemand om hen geeft sporten in gelijke mate als gedetineerden die niet met deze problemen kampen. Ook bij een socio-demografische onderverdeling zijn er geen verschillen naar sportparticipatie. Gedetineerden die sporten en voor hun opsluiting werkten denken wel vaker aan het probleem dat ze geen contact meer hebben met familie dan niet-sporters die werkten voor hun opsluiting. Dit is tegenstrijdig met de literatuur want volgens Vaiciulis et al. (2011) hebben sportactiviteiten een grote invloed op de sociale vaardigheden van gedetineerden.

De gevangenis informeert gedetineerden op verschillende manieren over activiteiten. Voor geen enkele informatiebron, ook niet bij een socio-demografische opsplitsing, is er een verschil naar sportparticipatie. Ook bij een socio-economische opdeling zijn er weinig noemenswaardige verschillen. Uit onderzoek blijkt nochtans dat sociale drempels weggewerkt kunnen worden door deelname aan sport (Joseph Rowntree Foundation, 2007; Kenyon & Rockwood, 2010; Townsend, Moore, & Mahoney, 2002, in Meek & Lewis, 2013). Dit blijkt ook uit de functionele dimensie van sociale inclusie die aangeeft dat door sport sociale capaciteiten en competenties ontwikkeld kunnen worden (Bailey, 2005; Bailey, 2006). Tevens geeft personeel aan dat er door sport verbeteringen in het gedrag zijn bij gedetineerden (Sabo, 2001). Dit zijn allemaal argumenten die zouden kunnen wijzen op betere contacten tussen het personeel en de gedetineerden.

1.3. Wat is het verband tussen sportparticipatie en coping met problemen?

Niet-sporters willen meer met iemand praten over een probleem dan personen die wel gesport hebben in de afgelopen maand. Sportparticipatie kan een belangrijk copingmiddel zijn om om te gaan met stressvolle levensgebeurtenissen (Martos-García et al., 2009; Maschi et al., 2013). Ook bij een socio-demografische en socio-economische opdeling blijkt dat niet-sporters veel meer over hun problemen willen praten dan sportparticipanten. Zo blijkt dat sportende gedetineerden die jonger zijn dan 26 jaar, ouder zijn dan 45 jaar, Belg zijn, een partner hebben, kinderen hebben of kinderloos zijn minder praten over hun problemen met iemand dan niet-sportende gevangenen met een van deze socio-demografische kenmerken. Niet-sportende gedetineerden die niet werkten voor detentie of die tussen de 10 en 14 jaar naar school zijn gegaan willen vaker over hun problemen praten in vergelijking met gedetineerden die wel sporten en in dezelfde arbeidssituatie of schoolloopbaan zitten. Er is geen verband tussen sportparticipatie en de redenen waarom gedetineerden niet willen praten over problemen. Ook socio-demografische en socio-economische factoren hebben hier geen invloed op. Uit onderzoek van Cooper & Berwick (2001) blijkt ook dat 40% van de gedetineerden met niemand zou praten wanneer die zich bezorgd of overstuur zou voelen. Wanneer een gedetineerde toch zou praten zou bijna niemand dit doen met een medegedetineerde, maar vooral met officieren, kapelaans, psychologisch personeel, ...

1.4. Wat is het verband tussen sportparticipatie en bezoek?

Sporters en niet-sporters krijgen in gelijke mate bezoek. Dit geldt zowel voor het krijgen van gewoon bezoek als voor het bezoek van kinderen. Bezoekers zijn voor gedetineerden een grote steun en toeverlaat tijdens detentie. Een gebrek aan bezoek betekent voor veel gevangenen dan ook een groot gemis. Deze afwezigheid, vooral wanneer men op bezoek hoopte of verwachtte, kan zorgen voor een toename van depressie, frustratie of angst (Cochran, 2012; Van Haegendoren et al., 2001).

Gedetineerden die de afgelopen maand gesport hebben en geen partner of kinderen hebben, krijgen meer bezoek dan gedetineerden zonder partner of kinderen die niet gesport hebben de afgelopen maand. Sporters die tussen de 10 en 14 jaar naar school zijn geweest, krijgen meer bezoek van kinderen dan niet-sporters die tussen de 10 en 14 jaar school hebben gevolgd. Op vlak van krijgen van gewoon bezoek is er geen verschil tussen sporters naar schoolloopbaan. Bij een opsplitsing naar leeftijd, nationaliteit en werksituatie voor hechtenis is er geen verband tussen sporters en niet-sporters in het krijgen van bezoek (van kinderen). Onderzoek van Siennick et al. (2013) toont aan dat de steun en afleiding van bezoekers zorgt dat het slecht gedrag van gedetineerden afneemt. Bezoeken hebben hierbij echter geen blijvend effect, waardoor er dus geen blijvende verbetering in gedrag is. Deze gevoelens zullen namelijk terugkeren wanneer er geen bezoeken meer plaatsvinden of wanneer het bezoek is afgelopen en men opnieuw geïsoleerd is. In sommige situaties worden gevangenen ook achtergelaten met sterke gedachten over de levens die zonder hen verder gaan; zo zijn kinderen die groeien en de loyaliteit van de partner vaak bezorgdheden van gedetineerden (Comfort 2008; Fishman 1990; Owen 1998; in Siennick et al., 2013).

1.5. Wat is het verband tussen sportparticipatie en tijdsbesteding?

Dit onderzoek toont aan dat sporters in het algemeen meer activiteiten met sociaal contact, meer actieve activiteiten en meer toekomstgericht activiteiten doen op cel. Ook op eender welk socio-demografisch en -economisch vlak doen ze meer actieve en sociale activiteiten op cel. Zo zijn bijvoorbeeld de sporters jonger dan 26 jaar en tussen de 26 en 45 jaar actiever. Uit onderzoek van Sabo (2001) en Cooper & Berwick (2001) blijkt dat lichaamsbeweging vooral voor jonge mannen een tijdverdrijf is op cel om het einde van de dag te halen en om hun gedachten te verzetten. Maar ook buiten de de cel zijn sporters actiever dan niet-sporters; zo volgen ze meer les, lenen ze vaker iets uit in de bibliotheek en werken ze meer in de gevangenis. Ook hier weer zijn de 26- tot 45-jarige sporters het actiefst op elk vlak. Net zoals sport en fysieke activiteiten voor veel gevangenen een manier zijn om de tijd te vullen (Martos-García et al., 2009) kan dit ook gelden voor de andere activiteiten die ze uitvoeren. Eender welk socio-demografisch of socio-economisch kenmerk toont aan dat sportparticipanten meer werken in de gevangenis. Hiertegenover staat dat Buckaloo et al. (2009) aangeven dat wanneer gedetineerden overdag fysiek zware jobs uitvoeren 's avonds misschien wel te moe zijn om nog extra activiteiten uit te voeren.

2. Praktische en beleidsaanbevelingen

Zoals men misschien op voorhand zou verwachten komen sporters beter uit de resultaten van dit onderzoek dan gedetineerden die niet aan sport doen. Hierop zou het werkveld en beleid kunnen inspelen. Dit kan enerzijds door het stimuleren van meer sportparticipatie in de gevangenis, anderzijds moeten er eerst extra sportmogelijkheden gecreëerd worden om hierop in te spelen. Hierbij zijn er een aantal tussenoplossingen mogelijk; zoals zorgen dat gedetineerden (meer) kunnen sporten op cel of stimuleren dat gedetineerden bewegen terwijl ze op een vrij moment buiten zijn. Van de niet-sportende gedetineerden zijn er een aantal gedetineerden misschien niet in de mogelijkheid om te sporten. Voor hen moeten er oplossingen gezocht worden om bijvoorbeeld vergelijkbare resultaten te halen op de schuld- en schaamteschaal als sportparticipanten. De niet-sportende gedetineerden willen meer praten over hun problemen. Het is dan ook belangrijk dat de detentiecentra voor voldoende personeel zorgen waardoor ook niet-sporters met hun problemen kunnen omgaan. Verder kan het beleid ook bijkomend onderzoek stimuleren aangezien er binnen Vlaanderen nog maar weinig specifiek onderzoek naar sportparticipatie in detentie beschikbaar is.

3. Beperkingen eigen onderzoek

Deze masterproef kadert in een grootschalig onderzoek en maakte dus gebruik van bestaande data. Hierdoor werden er wel enkele moeilijkheden ervaren. Zo was het niet gemakkelijk om aan de vragenlijst gepaste onderzoeksvragen te linken. Ook behandelden 'sociale competenties' en 'coping met problemen' niet helemaal de items die men zou verwachten. Hier werden wel wat vragen aan gekoppeld maar toch zouden er betere items van toepassing op kunnen zijn. Er werd bij sportparticipatie geen onderscheid gemaakt in de duur, intensiteit of frequentie van de fysieke activiteit. Zo kan het zijn dat een gedetineerde slechts eenmalig ging sporten, toevallig in de maand voor de bevraging. Daarom moeten de bevindingen ook genuanceerd worden. Verder was de verwachte celfrequentie tijdens de analyse af en toe hoger dan 20%. Dat is niet altijd geschikt

om statistische testen mee uit te voeren. Een andere beperking van het onderzoek is de geringe literatuur over het profiel van een sporter in de gevangenis. Hier werd namelijk weinig informatie over gevonden. Tenslotte had er meer kunnen gebeuren met de uitkomsten over de socio-demografische en -economische kenmerken. Hierin waren er weinig algemene lijnen te vinden waardoor deze resultaten niet diepgaand behandeld werden.

4. Aanbevelingen verder onderzoek

Er is nog heel wat verder onderzoek over sportparticipatie in detentie nodig. Zo kan er ten eerste in andere Vlaamse gevangenissen onderzoek gebeuren naar sportparticipatie. Hierdoor is er ook een vergelijking mogelijk tussen de verschillende Vlaamse detentiecentra. Verder blijkt dat gedetineerden die niet sporten meer over hun problemen willen praten dan sportende gevangenen. Tevens zijn sporters veel actiever in de gevangenis. Ontlopen sportparticipanten gesprekken of biedt sportparticipatie echt een oplossing voor het omgaan met problemen? Dit zou nog verder onderzocht kunnen worden. Ten derde is er nog maar weinig onderzoek gevoerd over sportparticipatie en bezoek in de gevangenis. Er werd in deze masterproef geen onderscheid gevonden tussen sporters en niet-sporters in het krijgen van bezoek, terwijl sportparticipanten betere scores halen op de gemoedstoestand en ook bezoek zorgt voor positievere gevoelens. Hoe kan dit worden verklaard? Tenslotte kan er verder onderzoek worden gevoerd naar de specifieke socio-demografische en socio-economische kenmerken van sportende gedetineerden, waarbij onderzoek kan verder bouwen op de bevindingen uit deze masterproef.

5. Conclusie

Deze masterproef onderzocht de relevantie van sportparticipatie voor gedetineerden. De literatuurstudie bewijst dat de gevangeniscontext heel wat invloed heeft op gedetineerden. Sport blijkt een goede manier om hiermee om te gaan en te zorgen voor sociale inclusie. Ook dit onderzoek toont aan dat sport een geschikt coping middel kan zijn. Over het algemeen hebben sporters een beter sociaal functioneren, minder schaamte en voelen ze zich minder schuldig, ook bij een opdeling naar socio-demografische en socio-economische kenmerken. Verder willen sporters, tevens bij een socio-demografische en socio-economische opsplitsing, minder over hun problemen praten dan niet-sporters. Bovendien zijn sportparticipanten actiever in de gevangenis dan gedetineerden die niet aan sport doen. Zo doen ze meer activiteiten met sociaal contact, meer actieve en meer toekomstgericht activiteiten op cel en volgen ze meer les, lenen ze vaker iets uit in de bibliotheek en werken ze meer in de gevangenis buiten de cel. Ook een opsplitsing naar socio-demografische en socio-economisch kenmerken van gedetineerden toont dit aan. Wel denken sportbeoefenaars evenveel aan sociale problemen als niet-sporters, eveneens bij een socio-demografische onderverdeling. Voorts krijgen sporters en niet-sporters in gelijke mate bezoek. Dit geldt zowel voor het krijgen van gewoon bezoek als voor het bezoek van kinderen. Het is dus belangrijk dat het beleid vooral zorgt voor voldoende sportmogelijkheden in de gevangenis. Verder onderzoek kan onder andere een vergelijking van de verschillende Vlaamse detentiecentra, de onderliggende redenen waarom gedetineerden sporten en het verband tussen sportparticipatie en bezoek nagaan.

Bibliografie

- Adams, K. (1992). Adjusting to Prison Life. *Crime and Justice*, 16, 275–359.
- Baarda, D. B., & de Goede, M. P. M. (2006). *Basisboek Methoden en Technieken; Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Baarda, D. B., de Goede, M. P. M., & van Dijkum, C. (2011). *Basisboek Statistiek met SPSS*. Groningen: Noordhoff Uitgevers bv.
- Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational Review*, 57(1), 71-90.
- Bailey, R. (2006). Physical education and sport in schools: a review of benefits and outcomes. *Journal of School health*, 76(8), 397-401.
- Bailey, R. (2008). Youth sport and social inclusion. In N. L. Holt (Ed.), *Positive Youth Development Through sport* (pp. 85-96). London: Routledge.
- Belgian Federal Government. (2013). *Gevangenisbevolking*. Geraadpleegd op 15 april 2014, op <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/andere/gevangenen/>
- Billings, A. G., & Moos, R. H. (1982). Psychosocial Theory and Research on Depression: An Integrative Framework and Review. *Clinical Psychology Review*, 2, 213-237.
- Brosens, D., De Donder, L., & Verté, D. (2013). *Hulp- en dienstverlening gevangenis Antwerpen: Een onderzoek naar de behoeften van gedetineerden*. Antwerpen: Consortium vol-ant.
- Buckaloo, B. J., Krug, K. S., & Nelson, K. B. (2009). Exercise and the Low-Security Inmate: Changes in Depression, Stress, and Anxiety. *The Prison Journal*, 89(3), 328-343.
- Butler, T., & Milner, L. (2003). *The 2001 New South Wales Inmate Health Survey*. Corrections Health Service. Sydney. ISBN: 0 7347 3560 X.
- Buzzini, S. R. R., Gold, M. A., Buzzini, T. N. D., Aaron, D. J., & Murray, P. J. (2005). Preadmission patterns of physical activity in a sample of juvenile detainees. *Journal of Adolescent Health*, 36, 354-357.
- Cashin, A., Potter, E., & Butler, T. (2008). The relationship between exercise and hopelessness in prison. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 15, 66–71.

- Cochran, J. C. (2012). The Ties that Bind or the Ties that Break: Examining the Relationships between Visitation and Prisoner Misconduct. *Journal of Criminal Justice*, 40, 433–440.
- Cochran, J. C., & Mears, D. P. (2013). Social isolation and inmate behavior: A conceptual framework for theorizing prison visitation and guiding and assessing research. *Journal of Criminal Justice*, 41, 252-261.
- Cooper, C., & Berwick, S. (2001). Factors affecting psychological well-being of three groups of suicide-prone prisoners. *Current Psychology: Developmental, Learning, Personality, Social*, 20, 169-182.
- Crank, B. R., & Brezina, T. (2013). "Prison Will Either Make Ya or Break Ya": Punishment, Deterrence, and the Criminal Lifestyle. *Deviant Behavior*. doi: 10.1080/01639625.2013.781439
- De Rode Antraciet vzw. (2013). *Wie vast zit wil bewegen!*. Geraadpleegd op 15 april 2014, op http://www.derodeantraciet.be/docs/documenten/Boekje_Sport_003.pdf
- Digennaro, S. (2010). Playing in the jail: sport as psychosocial tool for inmates. *International Review on Sport and Violence*, 2, 4-24.
- Dixon, W. A., & Reid, J. K. (2000). Positive life events as a moderator of stress-related depressive symptoms. *Journal of Counseling & Development*, 78, 343-347.
- Elger, B. S. (2009). Prison life: Television, sports, work, stress and insomnia in a remand prison. *International Journal of Law and Psychiatry*, 32, 74-83.
- Ennis, C. D. (1999). Creating a culturally relevant curriculum for disengaged girls. *Sport, Education and Society*, 4(1), 31-49.
- Eu Sport Link. (n.d.). *2014 Year Of Sport in Prisons Council of Europe*. Geraadpleegd op 10 april 2014, op <http://www.eusportlink.be/2014-year-of-sport-in-prisons-council-of-europe>
- Europese Commissie. (2013). *Europese Commissie peilt naar standpunten over detentie in de Europese rechtsruimte*. Geraadpleegd op 11 april 2014, op http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-702_nl.htm
- Farrington, D. P., Ditchfield, J., Hancock, G., Howard, P., Joliffe, D., Livingston, M. S., & Painter, K. A. (2002). *Evaluation of two intensive regimes for young offenders*. London: Home Office Research, Development and Statistics Publications. Retrieved from <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110314171826/http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs2/hors239.pdf>

- Interdepartementale Commissie Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden. (2000). Strategisch plan van de Vlaamse Gemeenschap.
- International Society of Sport Psychology. (n.d.). Position Statements: Physical Activity and Psychological Benefits. An ISSP Position Stand. Retrieved from <http://www.issponline.org/documents/physactstatement.pdf>
- Laurin, D., Verreault, R., Lindsay, J., MacPherson, K., & Rockwood, L. (2001). Physical Activity and Risk of Cognitive Impairment and Dementia in elderly Persons. *Arch Neurol*, *58*, 498-504.
- Lightsey, O. R., & Christopher, J. C. (1997). Stress Buffers and Dysphoria in a Non-Western Population. *Journal of Counseling & Development*, *75*, 451-459.
- Martos-García, D., Devís-Devís, J., & Sparkes, A. C. (2009). Sport and physical activity in a high security Spanish prison: an ethnographic study of multiple meanings. *Sport, Education and Society*, *14*(1), 77-96.
- Maschi, T., Viola, D., Morgen, K., & Koskinen, L. (2013). Trauma, stress, grief, loss, and separation among older adults in prison: the protective role of coping resources on physical and mental well-being. *Journal of Crime and Justice*. doi:10.1080/0735648X.2013.808853
- Meek, R., & Lewis, G. (2013). The Impact of a Sports Initiative for Young Men in Prison: Staff and Participant Perspectives. *Journal of Sport and Social Issues*. doi:10.1177/0193723512472896
- Mernitz, H. L., & McDermott A. Y. (2004). Exercise and the Elderly: a Scientific Rationale for Exercise Prescription. *Journal of Clinical Outcomes Management*, *11*(2), 106-116.
- Mills, J. F., & Kroner, D. G. (2005). Screening for suicide risk factors in prison inmates: Evaluating the efficiency of the Depression, Hopelessness and Suicide Screening Form (DHS). *Legal and Criminology Psychology*, *10*, 1-12.
- Nurse, J., Woodcock, P., & Ormsby, J. (2003). Influence of environmental factors on mental health within prisons: focus group study. *British Medical Journal*, *327*(7413), 480-483.
- Pérez-Moreno, F., Cámara-Sánchez, M., Tremblay, J. F., Riera-Rubio, V. J., Gil-Paisán, L., & Lucia, A. (2007). Benefits of Exercise Training in Spanish Prison Inmates. *International journal of sports medicine*, *28*(12), 1046-1052.
- Sabo, D. (2001). Doing time, doing masculinity: sports and prison. In D. Sabo, T. A. Kupers & W. London (Eds.), *Prison Masculinities* (pp. 61-66). Philadelphia: Temple University Press.

- Siennick, S. E., Mears, D. P., & Bales, W. D. (2013). Here and Gone: Anticipation and Separation Effects of Prison Visits on Inmate Infractions. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 50(3) 417-444.
- Silverman, M., & Vega, M. (1990). Reactions of Prisoners to Stress as a Function of Personality and Demographic Variables. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 34(3), 187-196.
- Spalding, T. W., Lyon, L. A., Steel, D. H., & Hatfield, B. D. (2004). Aerobic exercise training and cardiovascular reactivity to psychological stress in sedentary young normotensive men and women. *Psychophysiology*, 41, 552-562.
- Taylor, A. H., Cable N. T., Faulkner G., Hillsdon, M., Narici, M., & Van Der Bij, A. K. (2004). Physical activity and older adults: a review of health benefits and the effectiveness of interventions. *Journal of Sports Sciences*, 22(8), 703-725.
- Vaiciulis, V., Kavaliauskas, S., & Radisauskas, R. (2011). Inmates' physical activity as part of the health ecology. *Central European Journal of Medicine*, 6(5), 679-684.
- Van der Laan, A., & Eichelsheim, V. (2013). Juvenile adaptation to imprisonment: Feelings of safety, autonomy and well-being, and behaviour in prison. *European Journal of Criminology*. Doi: 10.1177/1477370812473530
- Van Haegendoren, M., Lenaers, S., & Valgaeren, E. (2001). *De gemeenschap achter de tralies. Onderzoek naar behoeften van gedetineerden aan maatschappelijke hulp- en dienstverlening*. Hasselt: SEIN, Limburg Universitair Centrum.
- Van Tuyckom, C., & Scheerder, J. (2009). Sportbeoefening, kapitaal en beleid in comparatief perspectief. België gesitueerd ten aanzien van haar relevante EU-27 vergelijkingslanden. In J. Scheerder & B. Meulders (Eds.), *Wedijver in een internationale arena. Sport, bestuur en macht (Management & Bestuur in Sport 2)* (pp. 207-240). Gent: Academia Press.
- Verdot, C., Champely, S., Clément, M., & Massarelli, R. (2008). A simple tool to ameliorate detainees' mood and well-being in Prison: Physical activities. *International Review on Sport and Violence*, 2.
- Verté, D., De Witte, N., & De Donder, L. (n.d.). *Onderzoeksmethoden en technieken van de Agogische Wetenschappen: handleiding datapreparatie + bivariate analyses SPSS*.
- Vlaamse Overheid. (2013). *Decreet betreffende de organisatie van hulp - en dienstverlening aan gedetineerden* (pp. 22457-22462). Belgisch Staatsblad. Geraadpleegd op 30 oktober 2013, op http://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2013/04/11_1.pdf#Page41

Vrije Universiteit Brussel – department of Sport Policy and Management. (n.d.). *Social inclusion, sport and the prison – Theoretical framework Prisoners on the move*. Geraadpleegd op 7 april, op <http://www.prisonersonthemove.eu/images/annex%201%20-%20theoretical%20framework%20on%20Social%20Inclusion%20ICES%20and%20VUB.pdf>

Walmsley, R. (2007). Prison Planet. *Foreign Policy*, 160, 30-31.

Walmsley, R. (2013). *World Prison Population List (tenth edition)*. International Centre for Prison Studies. Geraadpleegd op 10 april 2014, op http://www.prisonstudies.org/sites/prisonstudies.org/files/resources/downloads/wppl_10.pdf

World Health Organization. (2010). *Global Recommendations on Physical Activity for Health*. WHO Press: Geneva.

Bijlagen

Vragenlijst

1. In welk jaar ben je geboren? Vul in.

19.....

2. Welke nationaliteit heb je? Kruis aan.

0 1 Belg

0 2 Andere (vul in):

4. Hoeveel jaar ben je naar school geweest? Reken het aantal jaren zonder kleuterschool? Vul in.

..... jaar.

5. Wat deed je voordat je in de gevangenis kwam? Kruis aan.

0 1 Ik had werk en een loon.

0 2 Ik was werkloos.

0 3 Ik was in loopbaanonderbreking.

0 4 Ik was arbeidsongeschikt.

0 5 Ik was huisman.

0 6 Ik was met pensioen (brugpensioen, vervroegd pensioen).

0 7 Ik volgde les (overdag of 's avonds).

0 8 Ik was met ziekteverlof.

0 9 Ik werkte in het zwart.

0 11 Andere (vul in):

6. Heb je een partner? Kruis aan.

0 1 Ja

0 2 Neen

7. Heb je kinderen? Kruis aan.

Dat zijn:

- je eigen kinderen

- andere kinderen voor wie je zorgt

0 1 Ja, een kind of kinderen tot en met 17 jaar

0 2 Ja, een kind of kinderen van 18 jaar of ouder

0 3 Ja, kinderen jonger en ouder dan 18 jaar

0 4 Neen

10. Hoe vaak krijg je bezoek in de gevangenis? Kruis aan.

0 1 1 keer of meer per week

0 2 1 keer of meer per maand

0 3 Enkele keren per jaar

0 4 Nooit

11. Heb je de afgelopen maand aan sport gedaan? Kruis aan.

0 1 Ja

0 2 Neen

19. Volg je nu les in de gevangenis? Kruis aan.

0 1 Ja

0 2 Neen, nu niet maar vroeger wel

0 3 Neen, ik heb nooit les gevolgd in de gevangenis.

30. Kwam je al in contact met de VDAB? Kruis aan.

0 1 Ja, ik had een gesprek met een consulent van de VDAB.

0 2 Ja, ik volgde een cursus van de VDAB.

0 3 Neen

35. Aan welke problemen denk je het vaakst? Je mag meerdere antwoorden aankruisen.

0 2 Ik heb geen contact met mijn familie

0 4 Niemand geeft om mij

36. Wil je met iemand praten over dit probleem? Kruis aan.

0 1 Ja

0 2 Neen

38. Waarom wil je met niemand over dit probleem praten? Kruis aan. Je mag meer dan één antwoord aankruisen.

0 1 Ik vind zelf wel een oplossing.

0 2 Ik weet niet bij wie ik terecht kan.

0 3 Het zou toch niets helpen.

0 4 Ik vertrouw anderen niet.

0 5 Het duurt te lang voor ik een antwoord krijg op rapportbriefjes.

0 6 Ik weet niet hoe ik die persoon moet contacteren.

0 7 Ik schaam me.

0 8 Ik ben bang dat ik dan langer in de gevangenis moet blijven.

0 9 Ik wil anoniem blijven.

0 10 Andere (vul in):

42. Hoe vaak komen je kinderen op bezoek? Kruis aan.

0 1 Nooit

0 2 Nu nog niet, maar in de toekomst waarschijnlijk wel.

0 3 1 keer per maand

0 4 2 keer per maand

0 5 3 keer per maand

44. Wat leen je uit de bibliotheek? Kruis aan. Je mag meer dan één antwoord aankruisen.

- 0 1 Niets. Ik ga nooit naar de bibliotheek.
- 0 2 Boeken
- 0 3 Strips
- 0 4 Cd's
- 0 5 Films
- 0 6 Games voor playstation

49. Volgde je al een cursus van De Rode Antraciet? Kruis aan. Voorbeelden van cursussen zijn omgaan met lastige situaties, omgaan met je agressie, overleven op cel, vader zijn in de gevangenis, kom op voor jezelf, cursus rond relaties ...

- 0 1 Neen
- 0 2 Ja, maar ik ben gestopt
- 0 3 Ja

55. Denk aan de afgelopen maand. Hoe vaak voel je je zoals de uitspraken hieronder? Zet naast elke uitspraak een kruis in de kolom die past bij wat je voelt.

1 = zo voel ik me helemaal niet

2 = zo voel ik me heel af en toe.

3 = zo voel ik me vaak

4 = zo voel ik me altijd

1. Ik slaap slecht en ik lig vaak wakker. Ik maak me zorgen.
2. Ik voel me ongelukkig en depressief.
3. Ik voel dat ik mijn zelfvertrouwen verlies.
4. Ik voel dat ik de problemen niet aankan.
5. Ik voel dat ik altijd gespannen ben.
6. Ik voel mij niets meer waard.
7. Ik ben gelukkig.
8. Ik kan mij goed concentreren.
9. Ik geniet van de activiteiten in de gevangenis.
10. Ik voel mij nuttig.
11. Ik kan belangrijke beslissingen nemen.
12. Ik kan problemen onder ogen zien.
13. Ik voel me schuldig.
14. Ik schaam me.
15. Ik heb een grote drang naar alcohol, drugs, medicatie ...
16. Ik ben verslaafd aan alcohol, drugs, medicatie ...
17. Ik heb afkickverschijnselen.

57. Wat doe je het meest overdag op cel? Kruis aan. Je mag meer dan één antwoord aankruisen.

- 1 Naar tv kijken
- 2 Slapen
- 3 Nadenken
- 4 Lezen
- 5 Spellen spelen
- 6 Praten
- 7 Studeren
- 8 Creatief bezig zijn (tekeningen maken, gedichten schrijven,...)
- 9 Brieven schrijven
- 10 Me vervelen
- 11 Op de Playstation spelen
- 12 Sporten
- 13 Plannen maken voor als ik buiten kom
- 14 Andere (vul in):

58. Werk je in de gevangenis?

- 1 Ja
- 2 Nee

63. Hoe weet je dat de gevangenis activiteiten organiseert? Kruis aan. Je mag meer dan één antwoord aankruisen.

- 1 Ik wist het omdat ik al eerder in de gevangenis zat.
- 2 Via flyers
- 3 Via teletekst
- 4 Via brochure
- 5 Via affiches
- 6 Via een promotiefilm
- 7 Van andere gedetineerden
- 8 Van een chef
- 9 Van de directeur
- 10 Via het infoblad dat ik kreeg bij het onthaalgesprek
- 11 Van mijn advocaat
- 12 Van mijn bezoek
- 13 Ik zag de activiteit toevallig terwijl ze bezig was.
- 14 Van een aalmoezenier, imam, rabbijn, moreel consulent of andere geestelijke verzorger
- 15 Van iemand van PSD
- 16 Van iemand van JWA
- 17 Van iemand van VAGGA
- 18 Van iemand van CAP
- 19 Van een lesgever (onderwijs, De Rode Antraciet, sport ...)

